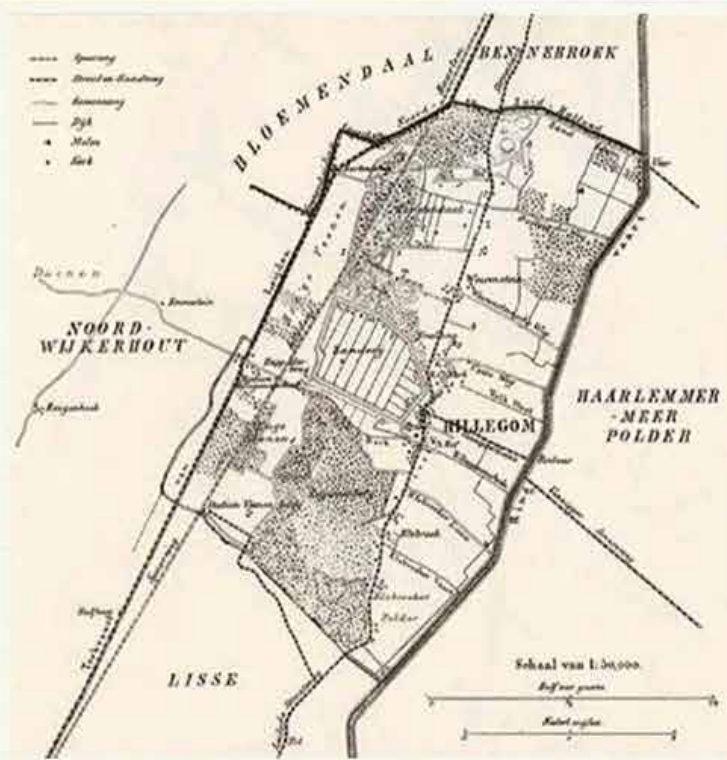

Herinneringen aan Hillegom

*Een unieke verzameling herinneringen aan Hillegom,
samengevat in tekst en beeld*

Woord vooraf

Uit een bijzondere samenwerking is dit unieke stickeralbum ontstaan. Stichting Vrienden van Oud Hillegom is benaderd door supermarktondernemer Serdar Tolenaar van PLUS Tolenaar met het idee een historisch stickeralbum over Hillegom te maken.

Onze stichting heeft meer dan 1100 donateurs, er zijn bijna 70 vrijwilligers actief in diverse werkgroepen en wij zijn in het gelukkige bezit van een goedgevuld fotoarchief. Omdat wij onze rijkdommen graag delen, was onze reactie een volmondig 'ja'. Want de sticker-spaaractie werd gepland in het voorjaar van 2020, wanneer ook het jubileumjaar ter ere van 30 jaar Vrienden van Oud Hillegom start.

Er is veel te vertellen over en te herinneren aan Hillegom. Toch is dit geen geschiedenisboek. Wat het wel is, is een unieke verzameling van herinneringen. Voor de oudere Hillegommers zijn sommige herinneringen van lang geleden terwijl voor de Hillegomse jeugd de herinneringen wat dichterbij het heden liggen. Zo zijn er voor iedereen verhalen op te halen met dit boek in de hand. Daar moet je wel iets voor doen, want dit boek start met een aantal afbeeldingen bij ieder hoofdstuk, maar er ontbreken 216 foto's op stickers.

Die stickers kunnen worden gespaard bij PLUS Tolenaar "aan het Palet" – daar hoeft helemaal geen huisnummer bij want iedere Hillegommer weet waar deze supermarkt is. Al decennialang is op deze locatie een supermarkt te vinden die onder andere een Vivo en een Super De Boer huisvestte.

In 2017 zijn Daphne en Serdar hier neergestreken. Zij hebben een prachtige winkel met een enthousiast team van medewerkers. De winkel is van alle markten thuis en werkt veel met lokale leveranciers en unieke producten. Ook slepen zij regelmatig prijzen in de wacht, waaronder de Jonge Ondernemersprijs Bollenstreek. Tegelijkertijd heerst er een gemoedelijke sfeer van een buurtwinkel waar je ook een kopje koffie drinkt tijdens het boodschappen doen, of een praatje maakt met een buurtgenoot. Mede hierdoor heeft PLUS Tolenaar de prijs gewonnen voor meest klantvriendelijke supermarkt in de Bollenstreek. Er worden veel herinneringen opgehaald aan de mooie en gezellige koffietafel.

We hopen daar met dit mooie stickeralbum nog een aantal herinneringen aan toe te voegen en wensen iedere Hillegommer veel plezier met het sparen en onderling ruilen van de stickers om het album te vullen!

Met vriendelijke groet,

Hans Lommerse Voorzitter Stichting Vrienden van Oud Hillegom
Maart 2020

Hoe het ooit begon

Een kaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland uit 1687 toont de strandwal die dwars door het tegenwoordige dorp loopt. In het centrum is op sommige plekken nog een hoogteverschil waarneembaar. (11)

Ongeveer 6000 jaar geleden ontstond de opbouw van de duinen in de streek waarin Hillegom ligt. Golven, wind en zeestroming vormden een reeks zandbanken evenwijdig aan de Noordzeekust, strandwallen genaamd. Verstuivingen creëerden op deze zandruggen wat wij nu de Oude Duinen noemen, tot een hoogte van 5-10 meter boven de zeespiegel. De duinen die nu langs de kust liggen heten Jonge Duinen, gevormd door zandverstuivingen tussen de achtste en veertiende eeuw.

De kern van Hillegom ligt op de meest oostelijke strandwal. Onder invloed van veenplassen zoals het Haarlemmermeer veranderde het gebied ten oosten van de Oude Duinen in een uitgestrekt veengebied. De kern van het huidige Hillegom begint zich vanaf 500 na Christus af te tekenen. Toen werd een begin gemaakt met de ontginning van stukjes duinwildernis. Mensen trokken de duinwildernis in, kaptten bomen en verbrandden struikgewas. De ontginners vestigden zich definitief op een plek in eenvoudige boerenwoningen waarin mens en dier onder één dak woonde. Er werd o.a. rogge, tarwe, spelt en peulvruchten verbouwd omdat deze gewassen niet veeleisend waren ten aanzien van de grond. De koeien werden in de duinvalleien geweid en de varkens in het bos. Deze eerste boerderijtjes vormen het begin van Hillegom.

Na het afzanden van de Hillegomse duinen in de 18de eeuw ontstond de Zanderij met het authentieke slotenpatroon (01)

Het dorp Hillegom, gravure van Anna Catharina Brouwer uit "De Nederlandsche Stad- en Dorpbeschrijver", 1799. (01)

Deze luchtfoto van Hillegom in 1928 hangt in het groot in de Holkamer van Stichting Vrienden van Oud Hillegom op Kwekerij Veelzorg en trekt altijd veel belangstelling. Bezoekers vinden het leuk om de plek te zoeken waar nu hun huis staat. (01)

Zo af ten toe geeft de Hillegomse bodem enkele schatten prijs. Sommige daarvan eindigen in de Vrienden-schatkamer (03)

Wijnfles uit de tijd van de Vereenigde Oostindische Compagnie. Gevonden bij baggerwerkzaamheden in de Vosse- en Weerlanerpolder door Adrie Kapiteijn (03)

Schilderij van de vijzelmolen in de Vosse- en Weerlanerpolder door Paul Kühlstohs, 1889 (01)

Hillegom in de 21ste eeuw. Er is gebruikt gemaakt van data van o.a. het Kadaster, Rijkswaterstaat en Waterschappen (01)

Kaart van Hillegom rond 1865 door kaartenmaker J. Kuyper (01)

Aan de noordkant van Hillegom is de Vosse- en Weerlanerpolder (ruim 20 hectare). Het is een uniek natuurgebied, rijk aan planten en vogels. Het is ook een gebied met een lange geschiedenis. De Weerlanerpolder werd gesticht in 1631; de Vossepolder twee jaar later. In 1651 werden ze samengevoegd. Er zijn hier maar liefst 230 soorten te planten zien waaronder waterdriblad, orchideeën, lange ereprijs, kruisbladwalstro en zomerklokje. Ook komen er wel 93 soorten vogels voor, waaronder de grutto, tureluur, watersnip, gele kwikstaart en verschillende soorten eenden. (01)

In de loop van de dertiende eeuw lag aan de rand van het Haarlemmermeer een mozaïek van weilanden en slootjes in kleine en grotere particuliere poldertjes. In een polder wordt op kunstmatige wijze de waterstand beheerst. Halverwege de zestiende eeuw werd in Rijnland de molenbemaling ingevoerd. Ontwikkelingen van molens die met de kop met de wind mee konden draaien leidden tot het samenvoegen van kleinere poldertjes tot veel grotere, waarna de huidige Elsbroekerpolder, de Oosteinderpolder en de Vosse- en Weerlanerpolder zijn ontstaan. Er was nóg een polder: het gebied tussen de Meerlaan en Vosselaan, grofweg ten oosten van de huidige Prins Hendrikstraat, is ook een polder: de Venniperpolder. Nadat het Haarlemmermeer is drooggemaakt, is deze polder bestuurlijk aan Hillegom toegevoegd.

Aan de westzijde van Hillegom werd in de zestiende eeuw eveneens druk gewerkt. Grondeigenaren begonnen met de afzanding van de binnenduinen die stukje bij beetje werden afgegraven. De familie Six nam het initiatief voor het afgraven van de duinen ten westen van de Hoofdstraat en zo ontstond de Zanderij. Kort na 1900 verdwenen als laatste de Veenenburgerduinen. De onderliggende grond werd gebruikt voor het verbouwen van aardappelen en het kweken van Hillegoms trots: groente en fruit.

Boerderij van 's Gravenmade nabij de Bartenbrug. Aquarel door W. Horstink, 1795 (21)

Het gasbedrijf aan de 1e Loosterweg met directeurswoning en twee gashouders (14)

De Elsbroekerpolder met blaarkopvee, het koeienras van de Bollenstreek (05)

Naar deze boerderij van Willem van der Marel is de wijk "De Marel" vernoemd. Deze boerderij stond aan de Parklaan, ongeveer op de plek waar nu Maartensheem is en is eind jaren zeventig gesloopt (01)

Ook onder het maaiveld werd ontwikkeld: in het begin van de 18de eeuw werd een deel van de huidige Hoofdstraat voorzien van een stenen riool en daarmee was Hillegom zijn tijd vooruit. In 1909 startte de gemeente met de aanleg van riolering in de dorpskern – tot die tijd was er nog sprake van uitwatering in sloten of een zinkput. In 1904 startte de gasfabriek aan de 1ste Loosterweg die in werking was tot Hillegom in 1967 overging op aardgas. Elektriciteit kwam in Hillegom in 1922 op gang waarmee de 182 gaslantarens in de Hillegomse straten voor een deel werden omgezet naar elektra.

Dit rijtje woningen lijkt op een dijkje te staan, maar het is in werkelijkheid een stukje onafgegraven duin. Immers, het land rond de Loosterwegen werd veelal afgegraven waardoor deze huizen hoog en droog staan. Het afgegraven zand waarover de bewoners uitkijken, was in dit geval bestemd voor de bouw van het station in Haarlem.

Deze zogenoemde arbeiderswoningen aan de 1ste Loosterweg (nummers 86 – 106) werden gebouwd door aannemer voor dit bouwproject J. Kraaij & Co. Daarom wordt dit buurtje in de volksmond het Kraaiennest genoemd. (03)

Besturen, beheren, behouden

Door de eeuwen heen is Hillegom bestuurd door eigenaren en door overheden. Anno 2020 kennen we een door de Commissaris van de Koning benoemde burgemeester. Ook is er een Heer van Hillegom, de huidige Jhr. Dr. Jan Six X. Al vier eeuwen lang is het geslacht Six met Hillegom verbonden. Niet Jan Six I was de eerste Six die in Hillegom resideerde. Dat was Anna Wymer, weduwe van Jean Six (1575-1617). Zij was het die haar oog liet vallen op de hofstede Elsbroek en kocht deze in 1642. Na Anna's dood in 1654 erfde Jan Six I Elsbroek.

Jan Six I (1618-1700) is bij velen bekend vanwege het schilderij dat Rembrandt van Rijn in 1654 van hem maakte. Dit schilderij hangt in het familiehuis Six aan de Amsterdamse Amstel 218 en het is voor wandelaars over de Amstel "gewoon" vanaf de straat te zien. Bij Stichting Vrienden van Oud Hillegom op Kwekerij Veelzorg hangt tegenwoordig een reproductie van het beroemde schilderij.

Jan Six II (1668-1750) kocht in 1722 de Ambachtsheerlijkheid Hillegom en werd zo Heer van Hillegom. Hij bracht veel tijd door in Hillegom en heeft veel voor het dorp en haar inwoners betekend. Zo liet hij in 1723 een put op de Houttuin slaan om de bevolking van vers drinkwater te voorzien en voorzag deze in 1740 van de Grote Pomp die er nog altijd fier staat. Hij liet bruggen bouwen en waterwegen graven en liet zijn terrein opmeten en de grenzen ervan voorzien van de befaamde Six-grenspalen. Grenspaal nummer 66 wordt bewaard in 't Hof van Hillegom en grenspaal 1 is ondergebracht in de schatkamer van de Vrienden.

Jan Six III (1730-1779) heeft zich als ambachtsheer van Hillegom ook ingespannen voor het welzijn van de dorpsgenoten. In 1767 stichtte hij een Armen- en Weeshuis aan de Kerkstraat en nam ook de kosten voor de bewoners geheel voor zijn rekening. De huidige Heer van Hillegom, Jan Six X (1947) is geen onbekende in Hillegom en onderhoudt nauwe banden het dorp en met Stichting Vrienden van Oud Hillegom, waarvan hij beschermheer is. Zo zijn bestuurders en beheerders aan u voorgesteld. Blijft nog het behouden over: hiervoor spant Stichting Vrienden van Oud Hillegom zich sinds 1990 in. De huidige voorzitter van de Vrienden is Hans Lommerse.

Burgemeester Arie van Erk,
Jhr. Jan Six van Hillegom,
Vrienden-voorzitter Hans Lommerse (20)

11
De Hillegommer Hangkous,
gemaakt door de
Hillegomse kapper en kunstenaar
Joop Verschoor (03)

12
Portret van Jan Six I (1618-
1700), die in de zomer op de
buitenplaats Elsbroek woonde.
Olieverfschilderij door Rembrandt
van Rijn, 1654 (02)

13
Jan Six II (1668-1750) door
Arnold Boonen, 1714 (02)

14
Jan Six III (1730-1779) door
D. van der Smissen, ca. 1765 (02)

De buitenplaatsen

In de zeventiende en achttiende eeuw lieten rijke kooplieden en regenten uit de steden Amsterdam, Haarlem en Leiden veel buitenplaatsen aanleggen in en om Hillegom om van het mooie landschap te genieten. Vooral in het voorjaar en de zomer was het “buiten” beter toeven dan in de stad, waar het bij warmte onprettig rook, omdat er nog geen riolering bestond en al het vuil in de grachten werd geloosd.

Door de buitenplaatsen werd het dorp nog bezienswaardiger en aantrekkelijker. Deze buitenplaatsen bestonden uit een grote, fraai aangelegde tuin met daarin een mooi huis. Oorspronkelijk waren het boerderijen die langzamerhand werden uitgebouwd en omgevormd tot buitenplaatsen, met een herenhuis in een fraaie tuin. De oorspronkelijke boerderijfunctie, met opbrengsten van de landerijen en tuinbouwgronden, speelde in de achttiende eeuw een belangrijke rol. Nut en vermaak gingen er samen, er was een buitenplaats om geld mee te verdienen, maar ook om mee te pronken en van te genieten.

Buitenplaats Treslong werd rond 1560 gebouwd in opdracht van de adellijke familie Bloys van Treslong, die in Hillegom kwam wonen. In de 18de en 19de eeuw was Treslong eigendom van de families Van Loon en daarna Van den Ende. In 1858 kwam Treslong in handen van de familie Van Tets van Goudriaan. Zij lieten het huis uitbreiden en in neogotische stijl verbouwen. In 1939 werd Treslong door de gemeente Hillegom aangekocht.

In de Tweede Wereldoorlog werd het grote gebouw gebruikt als distributiekantoor, waar men de distributiebonnen moest afhalen. Veel bomen in de tuin werden gekapt om in de behoefte aan brandhout te kunnen voorzien. In 1949 werd voor het huis nog een demonstratietuin aangelegd door de Stichting Hillegomse Bloembollenbeurs.

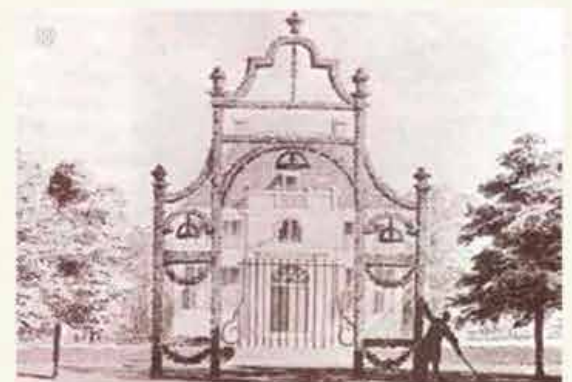
Het monumentale pand werd in 1950 afgebroken. In 1952 verrees op het terrein het gelijknamige nieuwe beursgebouw van de Hillegomse Bloembollenbeurs, dat tot 2005 bleef staan. (01)

Treslong, het huis gezien vanuit de tuin naar het westen. Anonieme sepia-tekening circa 1730 (01)

't Hof van Hillegom omstreeks 1640. Tekening door R. Roghman (02)

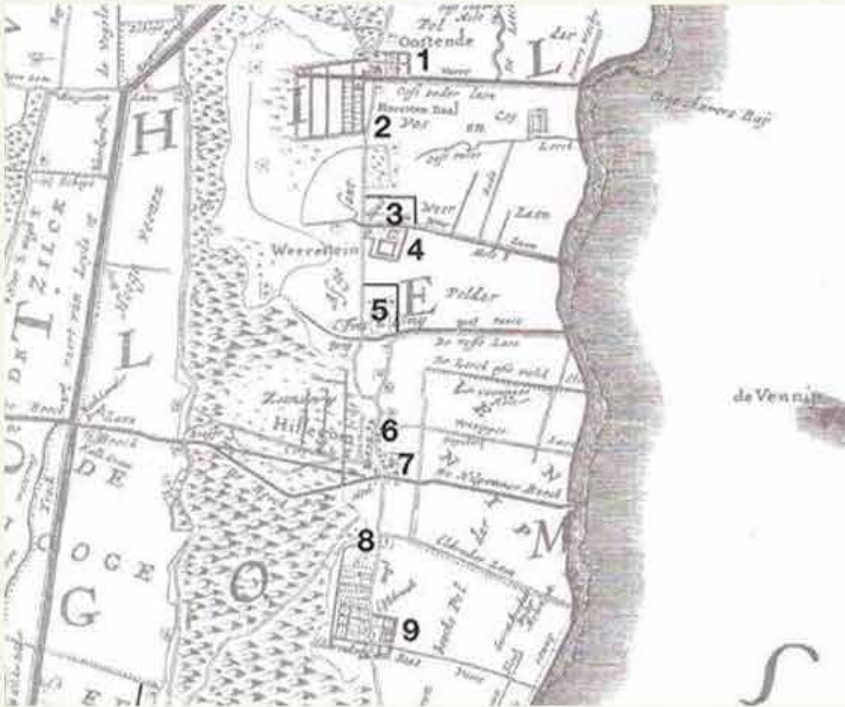

Horstendaal, het huis gezien vanaf de Heereweg naar het westen met een ereboog ter gelegenheid van het huwelijk van Nicolaas Geelvinck en Johanna Jacoba Graafland op 20 september 1729. Tekening in oostindische inkt door Cornelis Pronk, 1729 (01)

't Hof van Hillegom

Tegenwoordig is Hillegom nog één buitenplaats rijk, 't Hof van Hillegom dat in gebruik is als gedeelte van het gemeentehuis en waar huwelijken worden gesloten. Van de andere buitenplaatsen is bijna niets meer terug te vinden. Slechts de namen zijn gebleven, er zijn verschillende Hillegomse wijken vernoemd naar de buitenplaatsen van toen.

De Hofstede Elsbroek omstreeks 1840. Lithografie van J.D. Steuerwald naar een aquarel van P.J. Lutgers. (01)

Uitsnede uit Kaart van Rijnland door Melchior Bolstra, 1746. De Hillegomse buitenplaatsen:

1. Oostende / 2. Horstendaal / 3. Driehuisen
4. Weerestein / 5. Treslong / 6. o.a. Meer en Dorp
7. 't Hof / 8. Lapinenburg / 9. Elsbroek

Aan de Heereweg bij de Hofstede Oostende. Gravure van Hendrik Spilman, circa 1760 (01)

Villa Lapinenburg in 1910 aan de Leidsestraat van bloembollenhandelaar L. Stassen. Links het bollenland en bollenschuur van "Kwekerij Lapinenburg" (01)

't Vermaaklijk Hillegom

't Vermaaklijk Hillegom, omringd aan alle zijden met laanen, duinen, en voortreffelijke weiden geeft haar bewooneren, den grootsten overvloed van boom en veldgewas, 't geen hun voor armoe hoed.

(Uit: De Nederlandsche Stad- en Dorpbescrijver, 1799)

't Hof, Hillegoms laatste buitenplaats, tegenwoordig Gemeentehuis (03)

Tuinbouw en bollenteelt

Vanaf de zestiende eeuw werd het duingebied ten westen van Hillegom afgegraven en ontgonnen. Het zand werd door de grondeigenaren verkocht aan de steden en op de overgebleven 'geestgronden' begonnen boeren en tuinders graan, aardappelen, groenten en fruit te kweken.

In de tweede helft van de negentiende eeuw verdrong de teelt van tulpen, hyacinten en andere bloembollen de groente- en fruitteelt in Hillegom. De grootschalige teelt kwam toen op gang doordat bollenreizigers steeds meer bloembollen in het buitenland verkochten. Daardoor steeg de vraag en kwam er steeds meer behoefte aan teeltgrond. Tot die tijd werden bollen vooral geteeld ten westen en zuiden van Haarlem. Maar rond Haarlem was de grond nodig voor stadsuitbreidingen en in Hillegom en omgeving was nog voldoende duingrond aanwezig om af te graven. Daardoor schoof de bloembollenteelt naar het zuiden op en ontstond de huidige Bloembollenstreek.

Bollendrukte bij Van Til Hartman (01)

Bij J. Schilpzand aan de Weeresteinstraat worden tulpen gepeld. Op de achtergrond worden bollen ingepakt (01)

Het kasteelachtige gebouw Treslong dat rond 1560 gebouwd werd, maakte in 1950 plaats voor de Bloembollenbeurs. Daar werden bloemen en bollen gekeurd en verhandeld. Aan de voorzijde was een restaurant dat uitkeek op een fraaie demonstratietuin, waar 'het bollenvak' zijn producten kon showen. In de grote zaal van Treslong traden artiesten, orkesten en cabaretiers op, zoals Wim Kan en Wim Sonneveld, maar het toppunt van de ontvangst van sterren was toch wel op 5 juni 1964 toen The Beatles er een televisieoptreden gaven. (01)

Een belangrijk bollendorp

Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw gingen de bollen na het rooien in manden en vervoerde men ze op platte schuiten via de zanderijsloten naar de bollenschuren om te laten drogen en sorteren. Daarna werden de bollen verpakt en getransporteerd.

Hillegom groeide uit tot een van de belangrijkste bollendorpen in de regio. Vooral in de jaren 1900-1930 ontwikkelde het zich tot een echt bollendorp. Hillegom had in die tijd veruit de meeste kwekerijgrond en ook het grootste aantal bollenbedrijven, omstreeks 200. Aan de Stationsweg waren bijvoorbeeld meer dan vijftien bollenbedrijven gevestigd. Voor dat werk waren veel mensen nodig. Veel dorpsgenoten werkten "in de bollen", maar ook werden van buiten het dorp veel arbeiders aangetrokken en zij moesten allen gehuisvest worden. Daarom ontstonden in de buurt van de kwekerijen buurtjes en wijken met arbeiderswoningen.

Verschillende ziften voor het sorteren van bollen en een troffel voor het rooien van bollen (03)

Luchtfoto van de demonstratietuin Treslong met daarachter het beurscomplex, 14 augustus 1952 (01)

Manden met bollen worden ingeladen bij Kwekerij Elsbroek van Van Zanten & Co aan de Leidsestraat (01)

In Hillegom hebben honderden kleine en grote bollenschuren gestaan. De meeste zijn afgebroken maar ongeveer tachtig zijn er bewaard gebleven.

Het bloemencorso uit 1967: een corsowagen met The Beatles op de Weeresteinstraat bij Patrimonium (01)

Op Kwekerij Veelzorg, onderkomen van Stichting Vrienden van Oud Hillegom, staan verschillende typen bollenschuren bij elkaar, gerestaureerd en bewoond. Aan de Leidsestraat staat de groene houten bollenschuur 'De Hartebaan' van Van Til naast de stenen schuur van Van Zanten & Co. Beide zijn gemeentelijk monument. De ontwikkeling in het bollenvak is aan die twee gebouwen af te lezen. Aan de Zuider Leidsevaart staat de hoge bollenschuur van Ruigrok, een Rijksmonument. Deze zijn terug te vinden in het hoofdstuk Lokaal erfgoed. Bollenschuren en bollenvilla's (woningen van bloembollenkwekers en -handelaren) mogen dan op het netvlies staan van bewoners van de Bollenstreek, het bollenerfgoed is meer dan dat. De schaftschuurtjes, de arbeiderswoningen en de beukenhaagjes worden in hun voortbestaan bedreigd en verdwijnen in een rap tempo. Zij verdienen eveneens de aandacht van bewoners van de Bollenstreek die cultuurhistorie een warm hart toedragen.

Een verdwenen schaftschuurtje op het bollenland achter de 3de Loosterweg (27)

De bollenschuur van Kwekerij Veelzorg is verbouwd tot vijf loftwoningen (04)

Bedrijvigheid van oudsher

De Hillegomse economie staat de laatste anderhalve eeuw vooral in het teken van de bloembollenteelt. En daar komt nog heel wat bij kijken. Dankzij de handel die naast bloembollen ook fruit en groenten betref, ontstond allerlei aanverwante bedrijvigheid.

De kwekerijen in en om Hillegom waren aangewezen op vervoer over water. Het gewas werd vervoerd met zogenaamde vletten, schepjes zonder motor. Hiervan voeren er voor de Tweede Wereldoorlog honderden in de Bollenstreek en daarom waren in Hillegom meerdere scheepswerven gevestigd. Een paar namen: scheepmakerij tevens smederij Hagedoorn aan de 3de Loosterweg, scheepswerf Akerboom aan de Beeklaan. Ook scheepswerf Rijnveld die van 1925 tot 1951 in handen was van de familie Buckens en de naam 'Hellinggat' voerde (later scheepswerf Neerlandia) aan de Haven. Na de oorlog namen vrachtwagens het transport over, maar daarover in een later hoofdstuk meer.

De mechanisatie zorgde voor meer vraag naar werktuigen en gereedschap en dus waren er in Hillegom meerdere smederijen. Andere aanverwante bedrijvigheid ontstond in Hillegom in de vorm van een mandenvlechterij en een kistenfabrieken.

Kisten werden gemaakt van hout en dus was er in Hillegom de Hillegomsche Houthandel, die in 2018 het honderdjarig bestaan vierde. Maar ook verpakkingsmateriaal als dozen en zakken werd in Hillegom geproduceerd, bij Goemans en Voges.

Voordat de bollen verkocht konden worden, dienden ze eerst door de klant besteld te worden, uit catalogi van de bollenbedrijven. In die brochures stonden prachtige foto's van bloeiende bolgewassen, van fotografen zoals Bob van der Lans.

Voor 1850 was naast de jacht en visserij, turfsteken voor veel boeren een bron van inkomsten. De turven werden gestoken in het moerassige gebied bij het Haarlemmermeer, waar door afstervende planten een veenlaag was ontstaan. De turven konden na het drogen als brandstof dienen, ook voor gebruik in de kalkovens. De Hillegomse kalkovens stonden aan de oostzijde van de Leidsevaart, op de hoek van de Beeklaan waar momenteel een nieuw woonwijkje verrijst. Schelpenvissers schepten de schelpen van het strand en vervoerden ze met paard en wagen door de duinen naar de kalkovens. In de ovens werden de schelpen zo heet gestookt dat ze uiteenvielen tot kalk, waar metselspecie van gemaakt werd. De kalkovens zijn kort na 1850 afgebroken.

Kalkovens bij Hillegom bij de Kalkovenbrug over de Leidsevaart. Tekening van Hendrik Tavenier (01)

Wagenmakerij, carrosserieën, smederij en gereedschappen van H. van Riek en Zonen aan de Hoofdstraat (01)

De steenfabriek

De kalkzandsteenfabriek 'Arnoud' was gelegen in Hillegom-zuid, op de grens met Lisse. In de volksmond was dit gewoon "de steenfabriek" en heel veel Hillegommers hebben herinneringen aan deze fabriek, mede dankzij een fors aantal dienstwoningen die op het fabrieksterrein waren gebouwd.

De woningen bij de steenfabriek lagen een eind uit het dorp en de bewoners vormden een hechte gemeenschap. Zij gingen dan ook niet zonder slag of stoot akkoord met het besluit tot sloop van de woningen en allerlei acties werden gevoerd. Het mocht echter niet baten en in 1996 verdween het laatste huis onder de sloophamer.

De steenfabriek had een belangrijk onderdeel van de bouwstoffen, het zand, zo ongeveer in de eigen achtertuin. In snel tempo werden de zandgronden in Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout afgegraven. Het vervoer van zand ging per schip via zanderijsloten die om de honderd meter werden gegraven. In de ontstane zanderijen ontstonden daardoor tuinbouwpercelen van honderd meter breedte, geschikt voor het kweken van bloembollen. De fabriek groeide uit tot een van de grootste werkgevers van de streek. Er waren op het hoogtepunt meer dan 400 mensen in dienst.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam de steenfabriek in handen van J.A. van Herwaarden die de fabriek wist uit te bouwen tot een van de grootste kalkzandsteenfabrieken van Europa. In 1994 sloot het bedrijf zich aan bij de Silka Groep en vervolgens bij Xella. De fabriek werd rond 1995 grondig verbouwd waarbij het directiekantoor gesloopt werd. Dankzij een groep vrijwilligers van onder meer Stichting Vrienden van Oud Hillegom is het interieur behouden gebleven en opnieuw opgebouwd in Museum De Zwarte Tulp in Lisse.

Het graanpakhuys Ceres aan de Meerlaan bij de Ringvaart van Van Waveren's graanhandel, gesloopt in de jaren zeventig (01)

De kalkzandsteenfabriek aan de Leidsestraat, één van de grootste werkgevers van vroeger (01)

Luchtfoto van het terrein van de betonfabriek De Ringvaart in 1955 (01)

De betonfabriek

De betonfabriek De Ringvaart werd in 1934 opgericht en had een groot bedrijfsterrein met een eigen haven die vanaf de Ringvaart te bereiken was. Het bedrijf was gespecialiseerd in de fabricage van heipalen. Later kwam er een betonmortelcentrale en zag men de betonmixers door de streek rijden. In 2006 werd de fabriek gesloten en in 2011 was het hele complex grotendeels gesloopt om te starten met de bouw van de wijk Ringoevers.

Een bijzonder inkijkje in deze fabriek geeft het speciale jubileumboek 'Geschiedenis in Vogelvlucht 1934-1944, dat is vervaardigd door Tom Lodewijk ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de betonfabriek. Omdat in de oorlog papier, inkt, verf en fotomateriaal zeer schaars waren, zijn er maar twee van deze boeken gemaakt, van behangselpapier waarop de tekeningen en foto's zijn geplakt. Een van deze twee boeken bevindt zich in het archief van Stichting Vrienden van Oud Hillegom. De Vrienden hebben dit album in ontvangst mogen nemen van mevrouw Laura de Groot-Ziere, voormalig directiesecretaresse bij De Ringvaart, dat zij bij haar afscheid van het bedrijf in 1944 als cadeau ontving. In 1998 schonk ze het boek aan de Vrienden en schreef daarbij: "Het beschrijft de periode 1934-1944. Tekst, tekeningen en lay-out, alles van de hand van de heer Lodewijk, destijds vertegenwoordiger in bouwmaterialen bij De Ringvaart. Later werd hij journalist en schrijver en heeft hij zich ook in bloembollenkringen heel verdienstelijk gemaakt". Gezien de kwetsbaarheid van het 75 jaar oude album is het niet aan te bevelen om het door vele belangstellende handen te laten gaan. De Vrienden hebben daarom een digitaal boek gemaakt van het album, zodat iedereen van deze bijzondere publicatie kan meegenieten. Het boek is gratis te lezen via de website van de stichting.

Middenstand en horeca

Door de sterke opkomst van de bloembollenhandel kwam er in Hillegom behoefte aan meer restaurants en hotels. Door de komst van de stoomtram steeg bovendien het voorjaarstoerisme naar de bollenvelden.

Café De Lord aan de Leidsestraat (01)

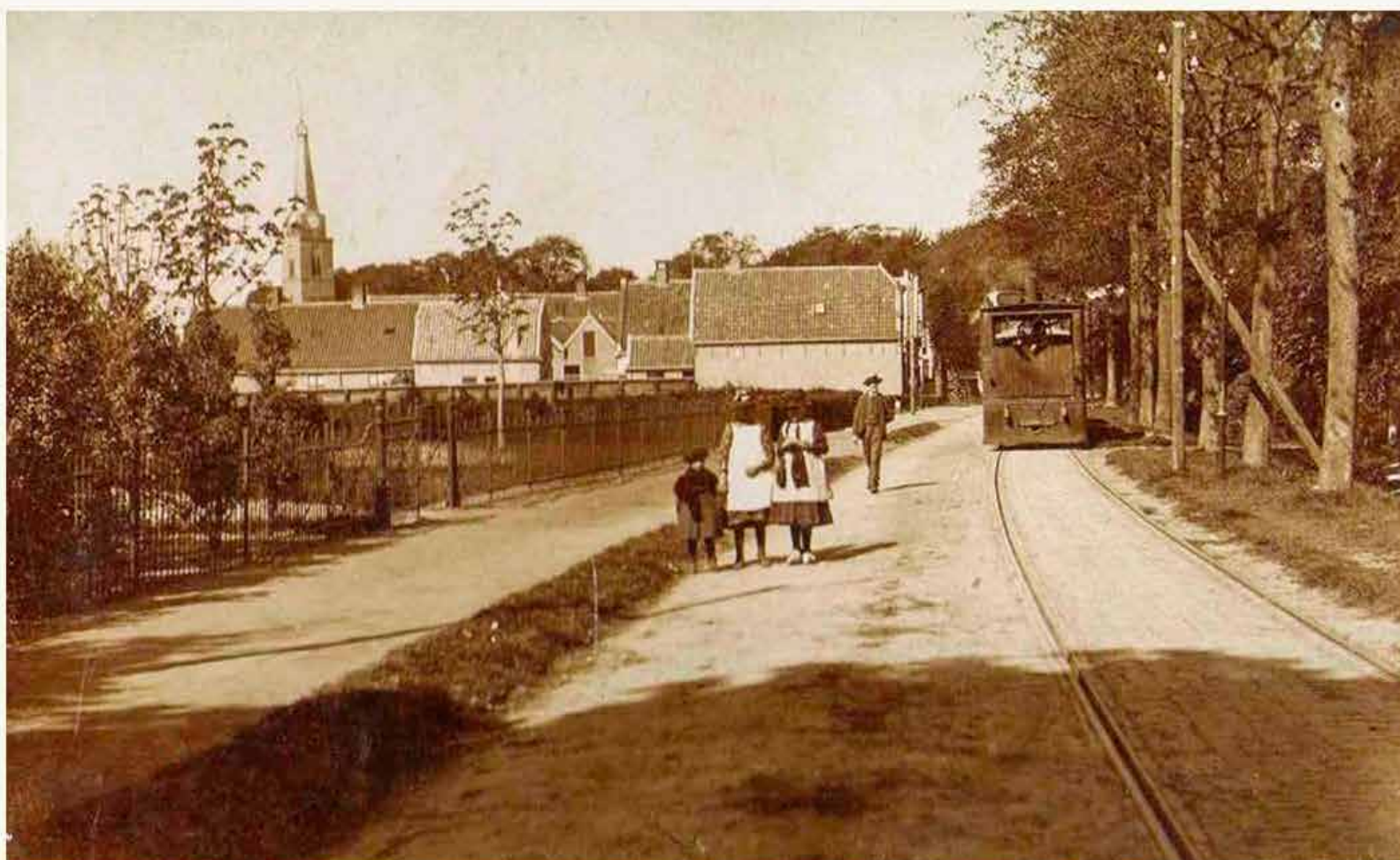
Het zuidelijk deel van de Hoofdstraat nabij de Brouwerlaan (03)

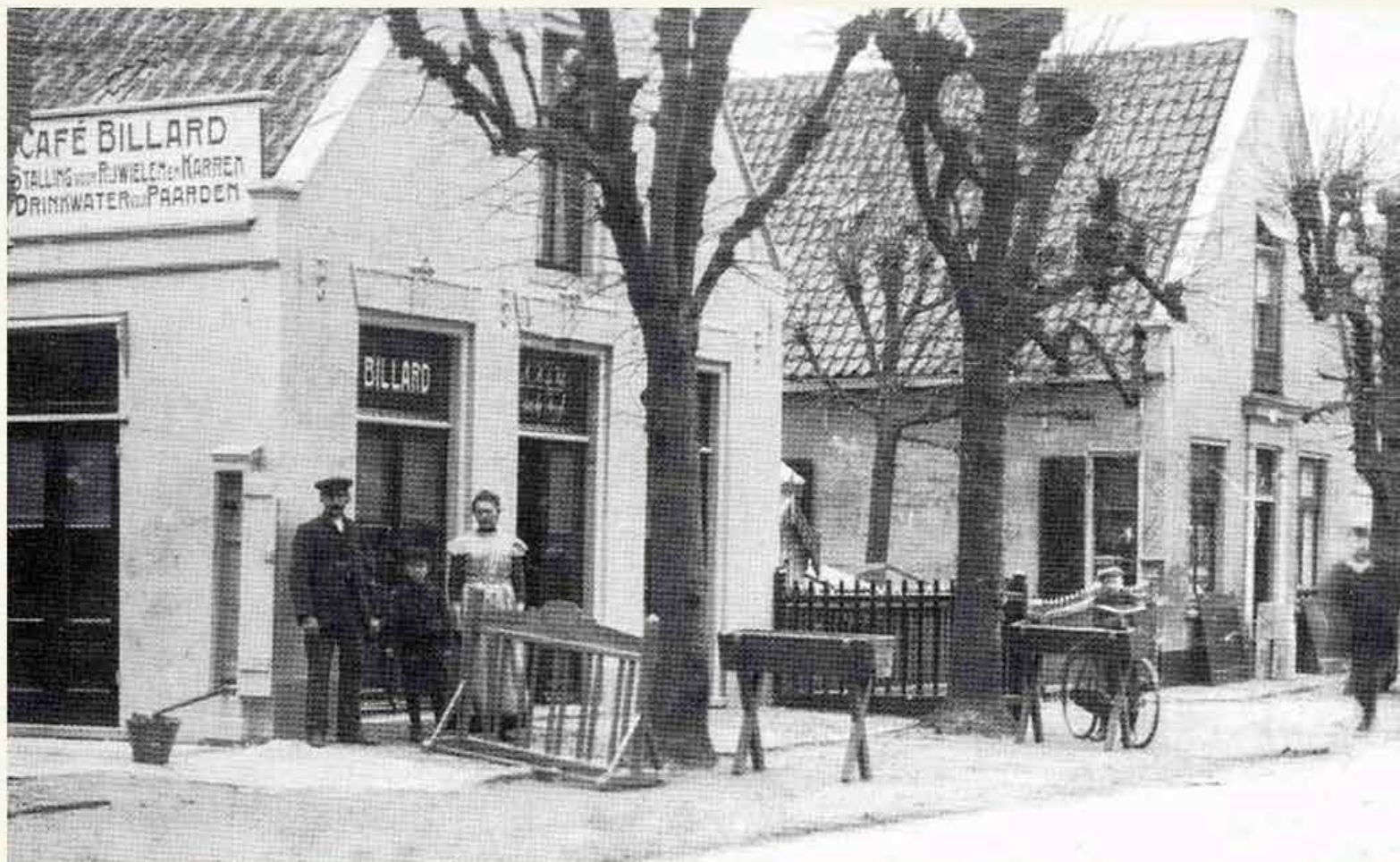
Café Het Wapen van Hillegom, tegenwoordig Murphy's Law, aan de Hoofdstraat (01)

Steeds meer mensen kwamen een dagje 'naar de bollen' en al die bezoekers wilden de inwendige mens ook verwennen. In dit hoofdstuk plakken we de stickers op volgorde van locatie: we starten aan de Leidsestraat en plakken door tot het uiterste noorden van het dorp.

Het is een uitdaging om in deze afbeelding het zuidelijk deel van de Hoofdstraat nabij de Brouwerlaan te herkennen. Stickernummer 36 helpt daarbij. Links in de verte is de toren van de Maartenskerk te zien en naast het spoor van de tram is te zien hoe 't Hof in vroeger tijden door geboomte werd omgeven. (01)

Café Het Wapen van Hillegom, ofwel Café Billard Lensen. Latere uitbaters waren Van de Heisteege en Arie van Wetten. Tegenwoordig is dit Murphy's Law. (02)

De inrichting van de dames- en herenkapsalon van Kunne aan de Hoofdstraat na de verbouwing in circa 1975 (01)

Wijnkelder Tastevin Koppers in de Hoofdstraat (03)

De Houttuin in 1910, met zicht op Hotel Café-Restaurant Het Wapen van Friesland, ook wel Sisternans genoemd (01)

Het uithangbord van Het Wapen van Friesland in de Holkamer op kwekerij Veelzorg (03)

Boekhandel Bruna
aan de Houttuin (01)

De textiel- en manufacturenwinkel
Trossèl aan de Hoofdstraat;
het pand rechts is daar later
bijgevoegd; nu is daar de winkel
van Blokker (01)

Nog een fietsenmaker in de Hoofdstraat:
Jan Versteeg, het is nu een slagerij (01)

Kantoorboekhandel Van der Klugt op de hoek
van een doorgang naar de Middenstraat,
tegenwoordig het Krochtplein (01)

Door veel Hillegommers wordt "het torentje van Bakker Out" herkend op oude foto's en kan men aan de hand van dat steunpunt oude winkels opnoemen in de straat. Dorpsbakker en eerste voorzitter van Stichting Vrienden van Oud Hillegom, Frans Out, was een begenadigd en gedreven fotograaf. (01)

Het Woerdens Kaasboertje in de Hoofdstraat; de luifel werd gestut (01)

De fietsenzaak van Van Riek aan de Hoofdstraat werd opgeheven en maakte plaats voor nieuwbouw waar nu The ReadShop is gevestigd (01)

De Hoofdstraat rond 1925 bij de Passage; drogist C. Broekes, nu slagerij Van der Reep (01)

De Hoofdstraat met de winkel van Co-op, nu Raamsveld; een typische Jugendstil gevel (01)

Hier zien we Café Ceres, niet te verwarren met het Ceres-gebouw van stickernummer 32. Wie Hillegom binnenkwam vanaf de brug over de Ringvaart bij Beinsdorp, zag als eerste dit café. In vroeger tijden telde Hillegom heel veel herbergen en cafés, dankzij de vele bezoekers en doorreizigers. Maar ook in het recente verleden en tegenwoordig waren en zijn er veel horecagelegenheden. (01)

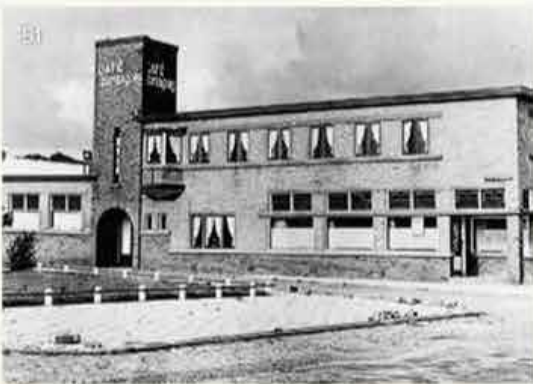

Hotel Café Restaurant Flora aan de Hoofdstraat
in de tijd van de stoomtram (01)

In het hoofdstuk waar horeca wordt besproken kan het postkantoor niet ontbreken. Vooral jonge Hillegommers komen hier graag, sinds in dit gemeentelijke monument pannenkoekenhuis De Soete Suikerbol is gevestigd. Ook zijn er diverse appartementen in het gebouw gerealiseerd. Oudere Hillegommers herinneren zich nog de gang naar het postkantoor, voor het ophalen van de post uit de postbussen – kleine luikjes waarvan men een sleutel had om de post te bevrijden, maar ook voor geldzaken bij de Postgiro en natuurlijk het verzenden van pakjes of het kopen van postzegels.

De hele dag door reden auto's met postzakken af en aan als schakel in de papieren communicatiestroom. (01)

Hotel en café Zomerzorg
aan de Meerlaan; hier nog
met de toren (01)

De feestzaal van café
Zomerzorg zoals die er
vroeger uitzag (01)

Een rijtje woningen en (net niet zichtbaar)
café Ceres aan de Meerlaan bij de Hillegommerbrug,
gesloopt eind jaren zeventig (01)

Het KWJ-gebouw is al 113 jaar gevestigd aan de Weeresteinstraat. Het gebouw is het eigendom van de Martinuskerk en wordt gehuurd door de Stichting KWJ Gebouw. In het gebouw vinden regelmatig activiteiten plaats. Zo worden er onder andere klaverjasmiddagen en -avonden gehouden en ook kan men er terecht voor sjoelen, bridgen en koersbal. In het gebouw zijn vijftien sjoelbakken te vinden. Verder staat er een biljart waarop regelmatig gespeeld wordt. Het KWJ-gebouw was vroeger Bondscafé Gerritsen. Dat staat nog op de eerste steen op de gevel. Een verweerde steen waarop de letters en cijfers nog maar nauwelijks zijn te ontcijferen. Het gebouw bestaat uit twee gedeeltes. (01)

De drogisterij van Gré Kroon, opgericht in 1905 en voortgezet door Paul Letschert (24)

DA drogist Letschert aan de Hoofdstraat, toen nog naast de VSB bank op de hoek van de Prins Bernhardstraat (01)

Het KWJ-gebouw aan de Weeresteinstraat tegenover de Vosselaan, vroeger het gebouw van de Katholieke Arbeiders Jeugd (01)

Theetuin Café "Op de Hoogte" bij de brug over de Oosteindervaart aan de Haarlemmerstraat. Hier is nu Japans restaurant Mikaku gevestigd

Transport in Hillegom

Via het water, over de weg en over het spoor: Hillegom is eeuwenlang een echt transportdorp geweest. De ligging aan de weg tussen Haarlem en Leiden, langs de rand van de duinen en midden door het dorp zorgde al in de zestiende eeuw voor druk verkeer, met paard en wagen.

Pas in de zeventiende eeuw werden de eerste wegen bestraat. Hillegom lag ook gunstig voor vervoer over het water, want vanuit het oosten hadden schepen vanaf het Haarlemmeer rechtstreeks toegang tot Leiden, Haarlem en Amsterdam. Aan de westkant kon gevaren worden via de Leidsevaart, richting Haarlem en Leiden.

Na 1900 ontstond er door de zich snel ontwikkelende bloembollenteelt, -handel en -export een steeds grotere vraag naar vervoer van goederen en dat is de reden dat zich in Hillegom veel transportbedrijven vestigden. Van oudsher was de Haven het middelpunt van transport. Vele schepen werden er geladen en gelost; de kades van de Haven waren volgestapeld met kisten die per schip naar de havens van Amsterdam en Rotterdam werden vervoerd. Middelpunt van het Hillegomse transport was ook het middelpunt van het dorp en voor bewoners van de Haven was dit 'gewoon' hun voortuin. Er zijn dan ook veel foto's in het archief van Stichting Vrienden van Oud Hillegom waarop dagelijkse tafereeltjes van spelende kinderen te zien zijn.

In 1921 is haaks op de Haven de nieuwe haven gegraven, die in de jaren '70 weer is gedempt. Hier komen tegenwoordig de steigers van de waterwoningen aan Hofzicht op uit.

Zicht op de Haven met spelende kinderen. Toen was de bloembinderij Van der Post nog een melkhandel van H. Spierings (01)

De Haven vanaf de Hillegommerbrug in 2019 (03)

De Hillegomse Haven, het vervoerscentrum van de Bollenstreek (01)

Het goederenstation van Hillegom aan het eind van de Stationsweg speelde een belangrijke rol in het vervoer van bloembollen en andere goederen. Deze bedrijvigheid zorgde er vanzelfsprekend voor dat veel bedrijven die zich met de export van bloembollen te maken hadden, zich rondom het station vestigden. (01)

Expeditie en transport

In 1921 werd de Coöperatie van Hillegomse bloembollen-exporteurs, ofwel Copex opgericht. Dit expeditiebedrijf regelde voor de bloembollenexporteurs gezamenlijk de in- en uitvoer en de douanefaciliteiten. Deze coöperatie begon op de hoek van de Haven en de Wethouder Balverskade, waar nu de waterwoningen van Hofzicht staan.

In 1854 begon Johannes Berbee aan de Van den Endelaan met het vervoeren van groenten per schuit, via de Leidsevaart naar de Haarlemse groenteveiling. In de jaren zeventig verhuisde Berbee Transport naar 't Zand aan de Wilhelminalaan. In 2002 werd Berbee onderdeel van Goes Transport en enkele jaren later verhuisde het bedrijf naar De Meern. In 2011 zijn de gebouwen afgebroken om plaats te maken voor woonwijk 't Zand.

In 1958 begon Kees de Wit vanuit zijn ouderlijk huis in de Ambachtstraat met het transportbedrijf C. De Wit Transport. De eerste opdrachten bestonden uit het vervoeren van zand uit het duingebied en later van bouwmaterialen en graszoden. In 1962 verhuisde het bedrijf naar de Parallelweg. Zijn broer Co begon in datzelfde jaar ook een transportbedrijf, hij vervoerde vooral betonartikelen. Omdat de twee bedrijven veel samenwerkten, besloten de broers in 1969 samen verder te gaan onder de naam De Wit Transport Hillegom BV. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw verhuisde het bedrijf naar de 1ste Loosterweg.

Het oude gebouw van Copex op de hoek van de Haven en de Wethouder Balverskade (01)

Transportbedrijf G. Kardol uit Hillegom (01)

De Chevrolet uit 1931 van Van der Kwaak gaat op transport (01)

Boterbloem Transport werd groot met het vervoer van heipalen (01)

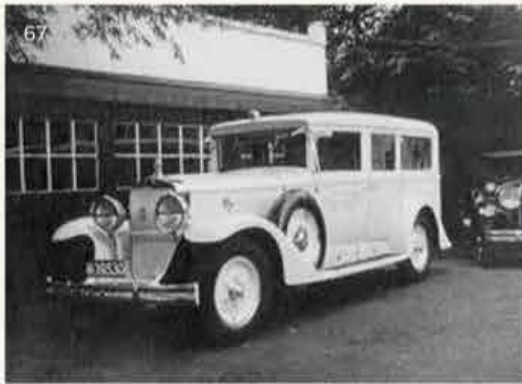

Een oude vrachtwagen van Berbee in de buurt van de Maartenskerk (01)

Berbee Transport aan de Wilhelminalaan, locatie 't Zand (01)

Van 1929 tot 1986 werd het ziekenvervoer in Hillegom verzorgd door Van Dooren (22)

De werf van Van Dooren aan de Molenstraat met op de achtergrond de Boazschool (22)

Een gedeelte van het wagenpark van Wierda aan de Noorderlaan circa 1970 (01)

V.l.n.r. Wim Wierda, Joop Wierda en J.W. Wierda (01)

Het oudste transportbedrijf dat nog steeds in Hillegom is gevestigd, is Van Dooren Transport. Dirk van Dooren was in 1895 zelfstandig koetsier en stalhouder. Hij bezat wagens voor vervoer en levering van stro. Zijn zoon Jurriaan Gerrit begon in 1908 in de Molenstraat officieel met het bedrijf J.G. van Dooren. Van Dooren had rond 1900 al enkele koetsen voor het vervoer van personen. Ook een lijkkoeft behoorde tot het wagenpark. In 1920 kocht Van Dooren de eerste vrachtauto en daarna werd steeds verder uitgebreid, vanaf 1929 ook met taxi's en ambulances. Al die wagens stonden geparkeerd in het centrum van Hillegom, waar nu Albert Heijn gevestigd is. In 1987 verhuisde het bedrijf naar de Voltstraat en 25 jaar later naar een nieuw complex achter de watertoren. (01)

Wonen: wijken en buurten

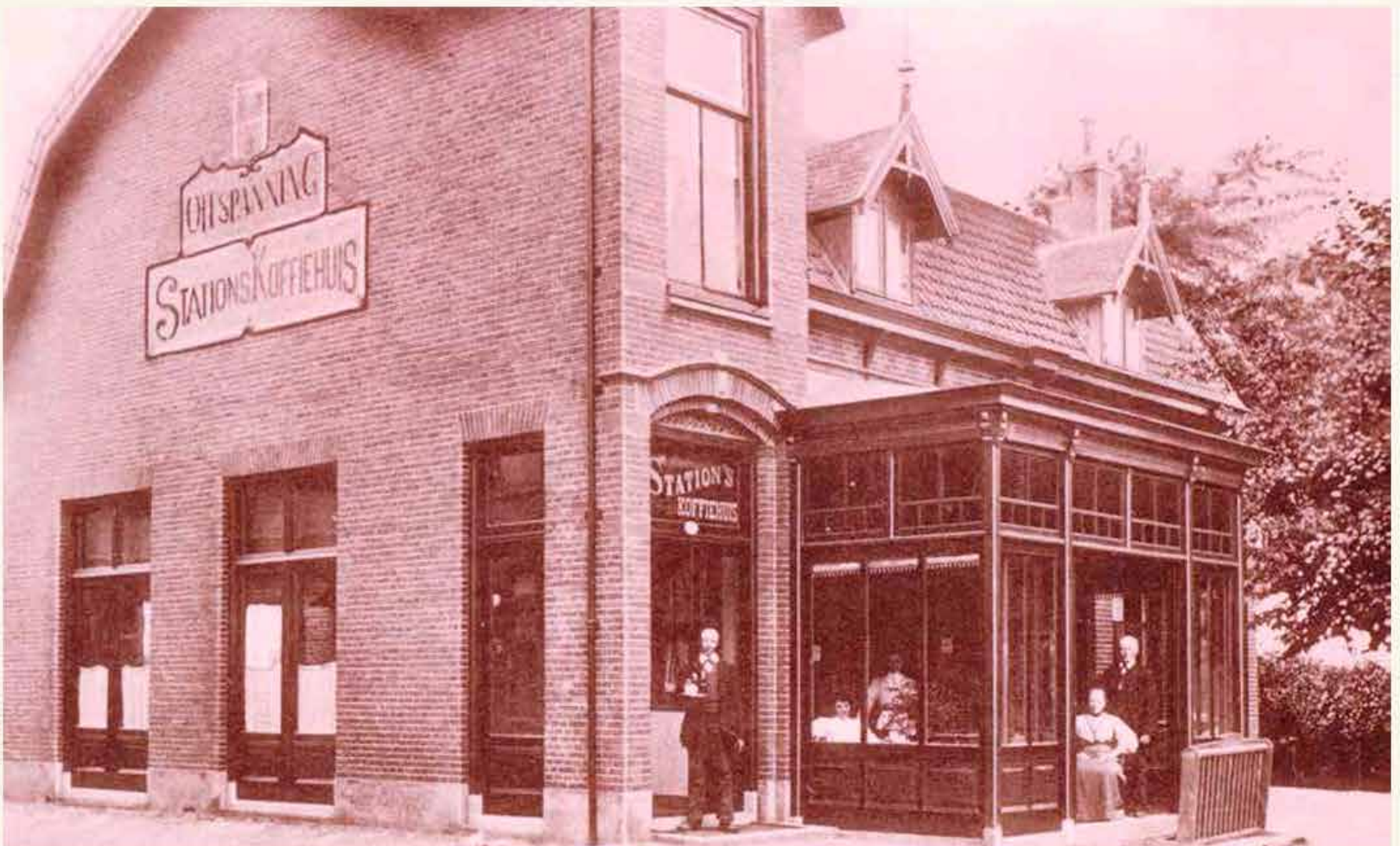
Hillegom groeide uit tot een van de belangrijkste bollendorpen in de regio. Vooral in de jaren 1900-1930 ontwikkelde het zich, meer dan de andere dorpen in de Bollenstreek, tot een echt bollendorp. Naarmate de welvaart in het bollenvak steeg, werden ook de woningen van bloembollenkwekers en -handelaren luxueuzer.

Voor het werk in de bollenbedrijven waren veel mensen nodig. Arbeiders van heinde en verre werden aangetrokken om op de 'bloemisterijen' en in de bollenschuren te werken. Langs de Loosterwegen, de Leidsestraat en nabij de kwekerijen kwamen rijtjes arbeiderswoningen, zoals het Kraaiennest en de Amerikabuurt. Toen die huisvesting onvoldoende was, richtte men rond 1920 de woningstichtingen Patrimonium en Goed Wonen op, om nieuwe arbeiderswoningen te bouwen.

Bollenbedrijf Keur aan de Stationsweg 154 (01)

In 1901, een jaar nadat het station Hillegom aan het eind van de Stationsweg open ging, liet Adrianus Topper, bloemist en caféhouder, het Stationskoffiehuis bouwen. Volgens de bouwtekeningen nog zonder serre, maar die zou er vrij snel (volgens de overlevering illegaal) bij zijn gebouwd. In 1917 kwam het café te koop en is toen gekocht door Johannes Josephus Staats. In 1924 werd het café eigendom van Nicolaas Gerardus Turkenburg en zijn vrouw. Zij hebben het 'hotel-café-restaurant' gerund tot 1956. Hun zoon, die eveneens Nico G. Turkenburg heette en zijn vrouw Maria G. Turkenburg-Warmerdam huurden het café eerst een paar jaar en kochten het daarna. Het was niet alleen een stations koffiehuis maar ook een hotel met vier kamers boven het café. In 1987 zou Nico Turkenburg 65 jaar worden en werd het etablissement vóór de drukke bollentijd gesloten. De zaak is toen gewoon op slot gedraaid en ziet er van binnen nog zo uit als in 1987.

Omstreeks 1920 werd de wijk Goed Wonen gebouwd tussen de Krochtstraat en Prins Hendrikstraat. Op het pleintje voor Hofstraat 19-21 is vlak na de Tweede Wereldoorlog de bevrijdingsboom geplant. Helaas werd de boom ziek en werd in 2017 vervangen door een jonger exemplaar, wederom een ginkgo biloba. (03)

Het Stationskoffiehuis aan de Stationsweg werd in 1987 gesloten, maar is binnen nog steeds in de oude staat (03)

De Van Vlietstraat in Patrimonium; kennelijk speelde het Nederlands elftal (01)

Het Patrimoniumplein nog in de staat zoals kort na de bouw in 1924 (01)

Flats aan de Michiel de Ruyterstraat in de Amerikabuurt, inmiddels gesloopt (01)

Het badhuis op de hoek van de Prins Hendrikstraat is geopend op 25 juni 1931. In die tijd had praktisch niemand thuis een bad of douche; de zaterdagse wasbeurt vond dan vaak ook plaats 'in de teil'. Een douchebeurt kostte 15 cent en een bad nemen was een stuiver duurder. Een douchebeurt duurde 20 minuten en als de tijd om was klonk het onverbiddelijke "Afspoelen!". In 1956 was het badhuis 25 jaar oud en werd badmeester van Eijk ook gehuldigd. Hij werd later opgevolgd door zijn zoon Leen. In de jaren '60 en '70 verloor het badhuis gaandeweg zijn bestaansrecht. Nu dient het gebouw als kantoor van Jumbo. (01)

Wijken en buurten

Hillegom is verdeeld in wijken en binnen wijken, in buurten. Namen van veel buurten zijn algemeen bekend in Hillegom maar andere buurtnamen zijn door de jaren heen in onbruik geraakt.

Zo bestaat de wijk Elsbroek uit de buurten Leidsestraat, Olympiakwartier, Schilderskwartier, Hemen en Wendes. De wijk Centrum bestaat uit de buurten Centrum, Brouwerlaankwartier, Meer en Dorp, Vosselaankwartier, De Zanderij, Bedrijventerrein Hillegommerbeek, Ringoevers. De wijk Noord bestaat uit de buurten Weerestein, Patrimonium, Treslong, Bedrijventerrein Horst ten Daal, Bedrijventerrein Treslong, Vossepolder. Tenslotte zijn er nog buurten in het buitengebied en die zijn samengevoegd in de verzamelwijk Buitengebied. Dat zijn De Polders, Buitengebied, Elsbroekerpolder, Bedrijventerrein Hillegom Zuid.

Woningen uit het begin van de 20ste eeuw aan de Piet Heinstraat (01)

De Hyacint aan de Mauritslaan in Meer en Dorp 1 (01)

Appartementen aan de Heemskerklaan (01)

In het uiterste noordelijke puntje van Hillegom staan deze appartementen van Stek (01)

De oude brandweerkazerne met de slangentoren op de hoek van de Hofstraat en de Van Meerbeekstraat (01)

Het Laantje van Damen in 1945, het is nu de Prinses Irenelaan tussen de Mariastraat en de Weersteinstraat (01)

De flats aan het Oranje Nassaplein, inmiddels vervangen door de appartementen van plan Bakkum (09)

De gestapelde appartementen aan de Himera (01)

De flats in aanbouw aan de Sportlaan vlakbij de Haven (nu tegenover de bibliotheek) (01)

De Vincent van Goghsingel in Elsbroek (01)

De huizen in Hofzicht,
gezien vanaf de Haven (03)

De sloop van het kantoor
van de betonfabriek
De Ringvaart met zicht op
de nieuwe woningen van
de Ringoevers (05)

Het heringerichte
park Elsbroek (07)

De bank van De Buurt
aan de 2de Loosterweg (01)

De N.V. Betonfabriek De Ringvaart werd in 1934 opgericht door wegenbouwer P. Zanen en Ir. C. Smits. Zij kochten de failliete betonfabriek met een groot bedrijfsterrein en een eigen haven aan de Meerlaan. Het bedrijf was gespecialiseerd in de fabricage van heipalen. In 2006 werd de fabriek gesloten en binnen vijf jaar ontmanteld. Vanaf 2015 zijn hier zo'n 360 woningen gebouwd en kreeg de wijk de naam Ringoevers. (08)

Villa Santwijck aan de
Wilhelminalaan heette
vroeger Casa Cara en
was ooit de woning van
burgemeester Pont.

Onze schooltijd

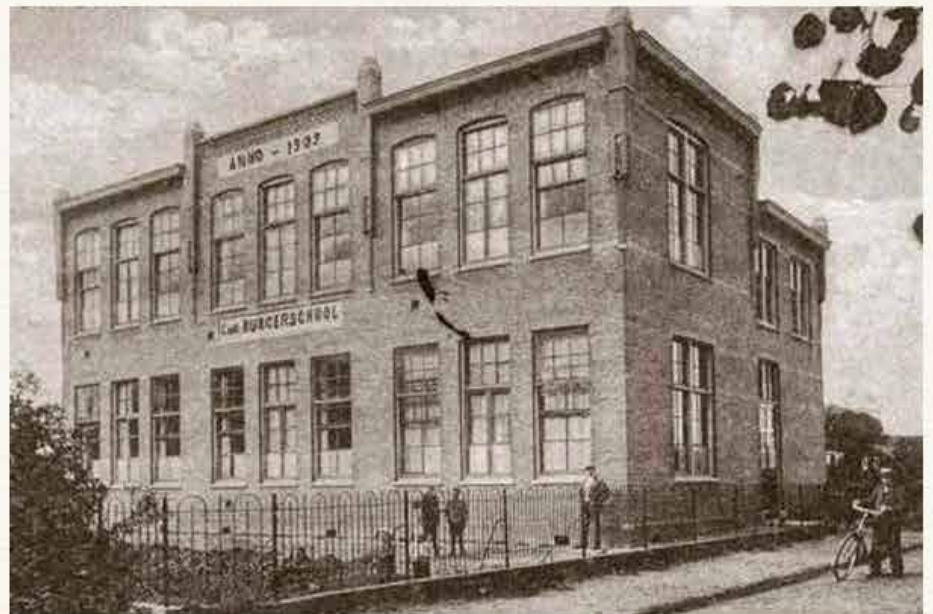
Op een kaart uit 1735 komt de eerste Hillegomse school voor. Deze moet ongeveer ter hoogte van de huidige Kerkstraat hebben gestaan. Het was een gemeenteschool en dus was het onderwijs gratis. Grote groepen kinderen van heel verschillend niveau zaten in hetzelfde lokaal. Het onderwijs beperkte zich tot lezen, schrijven en een beetje rekenen.

De gemeenteschool was openbaar. De protestanten en de rooms-katholieken wilden graag een eigen school oprichten, maar moesten dat helemaal zelf bekostigen. Door het invoeren van de leerplicht in 1901 steeg het aantal leerlingen op de Hillegomse scholen. Er waren in die tijd ook twee particuliere kostscholen, voor de beter bedeelde Hillegommers. Zij kregen onderwijs in "datgene wat tot een meer ontwikkelde en beschaafder opvoeding wordt gevorderd dan het onderwijs in de dorpsschool". Deze scholen hebben overigens niet lang bestaan.

De Openbare Lagere School op de hoek van de Van den Endelaan en Wilhelminalaan brandde in de oorlog af (01)

Aan het eind van de toenmalige Treslongstraat is in 1909 de Christelijke Burgerschool gebouwd. Direct achter de school begonnen de bollenvelden van Hermans. De straat heet nu Maerten Trompstraat en de bollenvelden zijn een woonwijk geworden met de Michiel de Ruyterstraat en het Karel Doormanplein. De school groeide voorspoedig onder de bezielende leiding van 'Pa' de Vries en werd te klein. Er werd in 1968 een nieuwe school gebouwd aan de Molenlaan en tegelijk werd zijn naam gewijzigd in Oranje-Nassau Mavo. De oude school werd na een aantal jaren in 1977 gesloopt en later is daar in 1989 het appartementencomplex Kortenaer gebouwd. (01)

In Hillegom ontstond behoefte aan Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (MULO). Het onderwijs was erop gericht de jonge heren voor te bereiden op hun reizen overzee voor het bollenbedrijf waar ze werkten. Speciaal voor meisjes was er in Hillegom ook nog een school die zich richtte op 'costuum naaien en knippen'. Deze handwerkschool hield in 1923 op te bestaan.

De jongste kinderen gingen naar fröbelscholen (of bewaarscholen). Lange tijd bestonden er geen wettelijke regels voor de kleuterscholen. Pas in 1956 kwam er een wet voor het kleuteronderwijs. Door de nieuwe Wet op het Basisonderwijs van 1985 is er veel veranderd. Er kwam één school met één doorlopende leerlijn voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Dat betekende dat de afzonderlijke kleuterscholen en lagere scholen verdwenen en klassen voortaan groepen gingen heten.

De Brede School voor Daltononderwijs aan de Irenelaan (01)

De voormalige Boaz-school aan de Van den Endelaan (01)

Aan de geplande 2de Krochtstraat werd in 1917 door de Vereniging voor Christelijk Volksonderwijs grond gekocht om een school te bouwen. Het bestuur besloot om de school de Prinses Julianaschool te noemen en verzocht de gemeente om de straat ook naar de prinses te noemen. En zo werd de straat de Julianastraat. De school werd op 1 mei 1922 feestelijk geopend. Omstreeks 1920 werden onder andere aan de Julianastraat door de woningbouwvereniging Goed Wonen huizen gebouwd. De wijk tussen de Krochtstraat en de Prins Hendrikstraat heet nog altijd de wijk Goed Wonen. (01)

De Prot. Chr. Basisschool De Fontein (vroeger Julianaschool) aan de Willem de Rijkelaan (01)

De voormalige Jozefschool op de hoek van de Brouwerlaan (01)

In de Mariastraat stonden en staan een aantal scholen. Op de foto is links Maria-Oord te zien, dat in 1927 het oude Mariagesticht verving. Het was een klooster van de Zusters van Amersfoort die lesgeven op de Mariaschool. Tegenwoordig wordt het gebouw gebruikt door Bollenstroom, een dagopvang voor mensen met dementie met op de verdieping Stichting Kunstenaarscollectief "De School" Hillegom. De huidige Mariaschool voor meisjes staat achter het Maria-Oord. In 1970 werd het gescheiden onderwijs van jongens en meisjes afgeschaft. Rechts op de foto is de VGLO-school nog te zien. (01)

De R.K. basisschool De Giraf in Elsbroek aan de Guido Gezellelaan (01)

De Toermalijn, de vrije school in het gebouw van de Rembrandtschool aan de Abellalaan (01)

De Prinses Marijkeschool

Is de school der Verhoornswaard al tekk meer door wat een Nieuwlandse school, dan naar wat een Nieuwlandse school?

Leid ieder het onderwijs van vroeger en gepast kundigheden op te alle Christelijke en Maatschappelijke deugden (Art. 12 uit de Tegen Ouderwetse)

Naar welke school zal ik mijn kind zenden?

Dies mag geen Ouder van kinderen zich stellen als de tijd daarvoor gekomen is.

U want voor de kind een school waar goed onderwijs gegeven wordt. Een school met tuisse, van en een loze omgeving.

HIER IS UW SCHOOL

De **Prinses Marijkeschool** gelegen in een rustig gedeelte der Gemeente is een modern, vriendelijk en hygiënisch schoolgebouw, met een gezellige, landelijke omgeving.

De ruime lokalen met aangename licht bieden een goede gelegenheid tot het ontvangen van een grondige voorbereiding voor het later leven.

De school leidt ertoe op voor U.L.O., H.S.S. en Gymnasium.

Dit is er gelegenheid Godsdienszending te volgen, hetzij in orthodoxe, hetzij in Vrijzinnig Protestantische richting. De naam leest der Ouders.

Aan de school zijn tevens kleuterskolen verbonden, geerd door gespecialiseerd personeel.

Uw keuze De Prinses Marijke School

Aanpakkele kaart hoe en stultig onafhankelijk gezant worden

De inmiddels gesloopte Bernardus Mavo (ook wel eendjes-mavo genoemd) aan de Prinses Irenelaan (01)

De Johannes school (nu de Kulturele Raad) op de hoek van de Mariastraat en de Irenelaan (01)

De Prins Bernhardstraat liep vroeger vanaf de Hoofdstraat met een bocht rechtsonder naar de Meerstraat. Maar op 30 augustus 1949 werd de Openbare Lagere Marijkeschool feestelijk in gebruik genomen, genoemd naar de op 18 februari 1947 geboren vierde dochter van (toen nog) kroonprinses Juliana en Prins Bernhard. Omstreeks die tijd werd ook dit gedeelte van de Prins Bernhardstraat omgedoopt tot Prinses Marijkestraat. In 2018 is de Marijkeschool gesloopt.

R.K. basisschool De Leerwinkel aan de Thorbeckelaan (01)

Het Fioretti College aan de Van den Endelaan (01)

In 1968 werd aan de Molenlaan deze school gebouwd, de Oranje-Nassau Mavo ter vervanging van de Christelijke Burgerschool aan de Maerten Trompstraat. De school is later gefuseerd met het Herbert Vissers College in Nieuw-Vennep en het gebouw is daarna afgebroken. (06)

Openbaar vervoer

Hillegom is altijd bereikbaar geweest met het openbaar vervoer, dankzij de ligging aan rijksstraatweg, trekvaart en spoorlijn. De ontwikkeling van het openbaar vervoer loopt daarom gelijk op met de geschiedenis van het dorp.

Trekschuiten werden al in de zeventiende eeuw voor personenvervoer gebruikt. Ze voeren over trekvaarten die speciaal voor dat doel waren gegraven en zo werden steden onderling met elkaar verbonden. Toen in 1657 de trekvaart Haarlem-Leiden gereedkwam, maakte ook Hillegom kennis met de trekschuit. De trekschuit vormde een comfortabel alternatief voor reizen over land, dat vrij ongerieflijk was door de onbestrate wegen. De trekschuit bood plaats aan ongeveer dertig passagiers.

Bondscafé Gerritsen, vroeger tegenover de tramremise aan de Vosselaan (01)

Een Crossley-bus op de Weeresteinstraat net voorbij de huidige Maerten Trompstraat; het is een foto uit circa 1955. Vanaf 3 januari 1949 reden de eerste NZH-autobussen uit op de lijn Haarlem-Leiden. Het waren stoere, olijfgroene bussen van het type Crossley. De chauffeur zat naast de motor, geheel afgescheiden van het passagiersgedeelte. Eind jaren vijftig werden modernere grijs-witte Leyland-bussen in gebruik genomen. (01)

In Hillegom kon men in- en uitstappen bij de Beekbrug en de Bartenbrug. Bij Halfweg, onder Lisse, werden de trekpaarden ververst en gestald. In twee uur legde ze de afstand Haarlem-Hillegom af.

Mensen uit de betere kringen kregen dankzij het verbeterde wegensstelsel in de negentiende eeuw de beschikking over de diligence, een door paarden getrokken koets die veel sneller maar ook veel duurder was dan de trekschuit. De route Haarlem-Den Haag liep over de rijksweg midden door Hillegom. In Hillegom konden de paarden gewisseld en gestald worden bij de toenmalige herbergen gelegen aan de Houttuin: Het Wapen van Friesland en De Gouden Leeuw.

Hillegom, Weeresteinstraat

Het station Hillegom rond 1902; het station werd in 1900 geopend (01)

Ter vervanging van vier stations in Hillegom werd op 1 mei 1900 aan de Loosterweg ter hoogte van de Stationsweg een nieuw station gebouwd. Het had een middenperron met overkapping, wachtkamers en dienstgebouwen. Honderd jaar later, op 31 mei 2000 werd het huidige station officieel geopend. Het station, gekenmerkt door zijn markante loopbrug, voorziet in een grote behoefte. (03)

Opgegraven bielzen van de voormalige tramlijn aan de Leidsestraat (01)

Hillegom, Hoofdstraat

Na de stoomtram kwam de elektrische tram. Op 31 december 1932 werd met een feestelijke rit de elektrische tramverbinding Haarlem-Leiden in gebruik genomen. Er was een nieuwe trambaan aangelegd met masten en bovenleidingen. Door zijn donderblauwe kleur werd hij ook wel de 'Blauwe Tram' genoemd. Op 2 januari 1949 maakte de tram zijn laatste rit. Op de foto uit circa 1941 staat de tram in de Hoofdstraat bij de Houttuin. (01)

De stoomtram op de Oosteinderbrug bij café Op de Hoogte (16)

De stoomtram met op de achtergrond de remise en de personeelswoningen aan de Vosselaan en de Weeresteinstraat circa 1930 (14)

In 1880 werd op initiatief van de Hillegommer J.L.J. Jansen het initiatief genomen tot oprichting van de N.V. Noord-Zuid-Hollandsche Stoomtramweg-Maatschappij (NZHSTM). Een jaar later kwamen kort na elkaar de baanvakken Hillegom-Leiden en Hillegom-Haarlem tot stand. In Hillegom verrees het kantoor, de remise en de werkplaats aan de Weeresteinstraat, hoek Vosselaan. De laatste rit van de stoomtram was op 30 december 1932. Het remisegebouw werd in 1933 gesloopt. Op de foto rechts de voorkant van de dienstregeling uit 1916. (14)

Geloven in Hillegom

Van ongeveer het jaar 1000 tot 1500 is het christendom de enige godsdienst in Nederland. Ook in Hillegom was vrijwel de gehele bevolking christelijk, wat in die tijd gelijk stond aan rooms-katholiek. De Sint Maartenskerk was de enige kerk van het dorp. Aangenomen wordt dat die op de plaats staat van een kapelletje dat zich daar bevond volgens een oorkonde uit 1248.

In de zestiende eeuw eindigden de katholieke middeleeuwen. Het was de tijd van de Tachtigjarige Oorlog en er heerste sociale en economische onvrede. Er kwam steeds meer verzet tegen de Spaanse overheersing en dit politieke verzet werd gecombineerd met godsdienstige motieven. Kerkhervormers Luther en Calvijn tekenden protest aan tegen bepaalde praktijken in de katholieke kerk en een kerkscheuring was het gevolg. Hierdoor ontstonden twee protestante richtingen: de Lutherianen en de Calvinisten.

In ons land won de calvinistische leer terrein. In 1579 werd door de Unie van Utrecht de Gereformeerde Kerk uitgeroepen tot de staatskerk of publieke kerk en de Staten-Generaal verboden de rooms-katholieke eredienst. In Hillegom eigenden de calvinisten zich de Sint-Maartenskerk toe. Het grootste deel van de Hillegommers was in die tijd rooms-katholiek, maar zij moesten voor het belijden van hun geloof uitwijken naar schuilkerken. Een ervan stond bij het terrein van de kalkovens ter hoogte van de kruising Beeklaan-Leidsevaart.

De locatie van de tweede schuilkerk is drie eeuwen lang onbekend geweest: lange tijd werd gedacht dat de schuilkerk zich aan de tegenwoordige Mariastraat bevond. Die kerk had de bijnaam "de kerk in 't weitje". Sinds 2019 weten we dankzij onderzoek van vrijwilligers van Stichting Vrienden van Oud Hillegom dat de kerk in 't weitje zich bevond op de plaats van de woningen aan de Ambachtstraat 11b tot en met 15b.

De Hoeksteen aan de Sixlaan, gebouwd in 1983 op de plaats van de afgebrande Gereformeerde Kerk, maar inmiddels uit de dienst genomen (13)

De in 1980 afgebrande Gereformeerde Kerk aan de Sixlaan (01)

In 1871 werd de Sint Martinuskerk gebouwd, die ook al snel te klein was. Rond 1925 werd de huidige Sint Martinuskerk gebouwd; naast de toren die bleef staan. (01)

Hillegom, Ned. Herv. Kerk (van de Beek gezien)

No. 80 Photo en Uitgave: J. Braakman, Noordwijk

De toren van de Maartenskerk is al heel oud. Rond 1574, tijdens de Tachtigjarige Oorlog, werd de kerk verwoest; alleen de toren en het koor bleven staan. De kerk is later weer opgebouwd en vanaf 1816 was de Maartenskerk officieel de Hervormde Kerk geworden. In 1929-1930 werd de kerk rigoureus onder handen genomen en werd de kerk tussen het koor en de toren afgebroken en in de huidige staat herbouwd. In 1977 startte een restauratie die vlot verliep. Maar op 13 februari 1978 brak er brand uit in de spits van de toren, die geheel verloren ging. Het herstel werd echter spoedig hervat en reeds op 3 mei 1979 werd een nieuwe spits op de (door brand gespaarde) toren gehesen. De foto is van voor 1929, hetgeen te zien is aan het nog niet afgebroken gedeelte van de kerk. Naast de kerk zien we de woning van de koster op de plaats waar nu het Maartenshuis staat. (01)

De Oud-Gereformeerde Kerk aan de Leidsestraat bij de steenfabriek (13)

De moskee "Al Ansaar" achter de Jozefkerk (13)

De vroegere kapel van huize St. Joseph is nu verbouwd tot een appartement in de Kloosterhof aan de Mariastraat (01)

De R.K. Sint Martinuskerk aan de Hoofdstraat in de jaren vijftig (01)

Het aantal inwoners in Hillegom groeide snel. De gezinnen waren groot en vanwege werk in de bollenteelt kende het dorp veel nieuwkomers. Een tweede Rooms-Katholieke kerk was nodig. In 1915 ontstond de Sint-Jozefparochie. Aanvankelijk diende een verbouwde bollenschuur als noodkerk voor de kerkgangers in het zuidelijk deel van Hillegom. Maar op 19 maart 1927, de feestdag van Sint Jozef, werd de nieuwe kerk ingewijd. In 2009 is de Jozefkerk gesloten en vanaf 2020 wordt het kerkgebouw verbouwd tot appartementen. (01)

Binnen Protestants Nederland zijn in de afgelopen tweehonderd jaar vele afsplitsingen geweest. Een van die afsplitsingen stichtte in Hillegom een eigen kerkgebouw. Sinds 1922 staat op de hoek van de Hofstraat en de Raadhuisstraat de 'Raadhuiskerk' van de Christelijke Gereformeerde Kerk. Op de kansel ligt een bijbel in de oude Statenvertaling van 1637. Het torentje is recentelijk gerestaureerd en deze gemeenschap is tegenwoordig Open Hof genaamd. (01)

De achterzijde van de Sint Martinuskerk in 2019 tijdens de opgravingen in het Van Nispenpark (05)

Gezondheid en zorg

Er was een tijd waarin sociale of medische zorg vanuit de overheid niet bestond. In vroeger eeuwen werd door de kerk gezorgd voor zieken, ouderen en armen. In Hillegom was dat niet anders dan elders.

De Diaconie van de Hervormde Gemeente ontfermde zich over de hervormde Hillegommers – zij had onder andere een perceel bollengrond op de Zanderij in eigendom dat werd verpacht aan bollenkwekers. De opbrengst daarvan kwam ten goede aan de armen. Ook beheerde de diaconie een Armen- en Weeshuis aan de Kerkstraat. Het gebouw is in 1767 gesticht door Ambachtsheer Jan Six en werd in 1822 door de diaconie overgenomen.

De wapenstenen van de familie Six en van Hillegom uit het Armenhuis sieren nu het koor van de Maartenskerk. Sinds 2016 zijn deze gevelstenen herenigd met de derde gevelsteen, een jaarsteen. Deze bevond zich in de hal van het voormalige gebouw van woonzorgcentrum Parkwijk en is bij de sloop van dat gebouw door vrijwilligers van Stichting Vrienden van Oud Hillegom veiliggesteld, gerestaureerd en daarna aangeboden aan de Maartenskerk. Jhr. Jan Six X kwam in september 2016 naar Hillegom om de drie bijeengebrachte gevelstenen te onthullen.

De Kerkstraat met geheel links het Armen- en Weeshuis (14)

Villa Casa Nova is omstreeks 1895 gebouwd voor de bollenkwekersfamilie Van der Schoot. Links op de foto zijn nog de gebouwen van Van der Schoot zichtbaar. Tijdens de mobilisatie en later tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn daar eerst Nederlandse en later Duitse militairen in gehuisvest. Na de Tweede Wereldoorlog leden veel mensen aan besmettelijke ziekten, zoals scabiës (schurft), difterie en tuberculose. Veel mensen waren ondervoed en de helft van de kinderen had hoofdluis. Om de medische zorg te verbeteren, stichtte het gemeentebestuur in 1951 het Medisch Centrum in villa Casa Nova aan de Van den Endelaan. Daar kwam later ook het consultatiebureau voor zuigelingen en vond periodiek het onderzoek naar tuberculose plaats. De hele villa is later verbouwd tot een appartementencomplex. (01)

Eind jaren vijftig veranderde de huisvesting voor ouderen en kwamen er bejaardenhuizen. Parkwijk aan de Parklaan opende in 1961 en in 1962 werd in de wijk Elsbroek het bejaardencentrum Bloemswaard geopend. Naast het hoofdgebouw stond daar ook een groep aanleunwoningen, Bloemhof genaamd. De aanleunwoningen zijn in de jaren '90 gesloopt en dat lot trof later ook Bloemswaard. Beide wooncentra zijn inmiddels herbouwd op dezelfde locaties. Sinds 1997 werken Bloemswaard en Parkwijk samen in de Hillegomse Organisatie voor Zorgverlening aan Ouderen (HOZO). (15)

RK Armbestuur

De katholieke Hillegommers konden voor steun aankloppen bij het Rooms-Katholieke Armbestuur, waar door ongehuwde katholieke vrouwen zorg werd verleend aan zieke en arme mensen. Hun kerk beheerde zogenaamde 'Armentuinen' tussen de Oude Beek en de Wilhelminalaan.

Ook het katholieke Armbestuur beheerde een Armen- en Weeshuis. Het stond aan de Hoofdstraat 192, ter hoogte van de Brouwerlaan. Met zijn grote poort leek het wel op een echt hofje. Toen in 1907 Huize Sint-Joseph werd gebouwd, verloor het armenhuis zijn functie.

De bel van het Armen- en Weeshuis in de schatkamer van de Vrienden (04)

Vlak na de oorlog kwam de besmettelijke huidandoening scabiës (schurft) regelmatig voor (01)

Tuberculose

Door gebrek aan hygiëne braken er vroeger vaak besmettelijke ziektes uit, zoals cholera en tuberculose. Die eisten in de negentiende eeuw overal veel slachtoffers.

De longziekte tuberculose – in de volksmond 'de tering' genoemd – was volksziekte nummer één en Jan Vooren, oprichter van de Hillegomse Vereniging tot Bestrijding van Tuberculose, ijverde met succes voor een lighal voor tuberculose-patiënten. Die werd in 1933 geopend achter Huize Sint-Joseph en bood plaats aan zestien patiënten.

Het gemeentelijk badhuis aan de Prins Hendrikstraat, tegenwoordig kantoor van Jumbo. Veel opa's en oma's van nu kunnen zich de gang naar het gemeentelijk badhuis nog goed herinneren. In 1931 werd het badhuis geopend. Op donderdag, vrijdag en zaterdag kon men bij het badhuis terecht; het reglement bepaalde dat er 30 minuten gebadderd kon worden en 20 minuten gedoucht. Volgens de overleveringen waren vrijdagavond en zaterdagmiddag het drukst, want tijdens die uren namen wekelijks bijna 500 Hillegommers een bad of douche. Bijna 40 jaar konden dorpsgenoten in het badhuis terecht. En van 1970 tot 1984 werd het pand nog steeds door veel Hillegommers bezocht, want de afdeling Bevolking van de gemeente Hillegom hield daar toen kantoor. Menig zwemabonnement en uittreksel van het bevolkingsregister is aan de balie van het voormalig badhuis afgehaald. (01)

Villa Sonnevance aan de Sixlaan, lange tijd een verpleegtehuis en later een dagopvang voor gehandicapten; tegenwoordig weer woningen (26)

Huize Sint-Joseph aan de Mariastraat, tegenwoordig appartementencomplex De Kloosterhof (01)

Het "oude" bejaardencentrum Parkwijk in 1959 (01)

Op de plek van het gesloopte Bloemswaard verrees een nieuw complex inclusief dienstencentrum als onderdeel van de woonzorgzone Elsbroek. De bewoners van Bloemswaard zijn eerst tijdelijk ondergebracht in een nieuw appartementencomplex dat naast Bloemswaard was gebouwd, bestaande uit twee gebouwen genaamd Romeo en Julia. Later zijn de bewoners (weer) verhuisd naar het nieuwe Bloemswaard. Ook het Medisch Centrum dat daar vlakbij stond heeft een plaats gekregen in de nieuwbouw. (03)

Lokaal erfgoed

Lokaal erfgoed is er in verschillende vormen. Het meest tastbaar zijn gebouwen en objecten – zij kunnen worden benoemd tot rijksmonument of gemeentelijk monument.

Ook Hillegomse straten en wegen kunnen als lokaal erfgoed worden beschouwd, denk maar aan historische klinkerwegen zoals de Mariastraat tussen het Mariaplein en de Prinses Irenelaan dat deel uitmaakt van het beschermd dorpsgezicht 'Mariaplein en omgeving'. Een ander beschermd dorpsgezicht is 'Kerkplein en omgeving' waarin het laatste stukje duin in het centrum herkenbaar is als de plek waar de Maartenskerk staat en waar verschillende rijksmonumenten hun plekje hebben in het historisch hart van Hillegom. Een beschermd dorpsgezicht is een groep gebouwen die in stand moeten worden gehouden en waar voor eventuele aanpassingen een vergunning nodig is. Hillegom heeft bijzonder erfgoed, in de vorm van een aantal gebouwen en objecten. Het dorp bezit naast de twee beschermde dorpsgezichten, 7 rijksmonumenten en 23 gemeentelijke monumenten.

't Hof van Hillegom, hier op een foto uit 1938, is een Rijksmonument (01)

't Hof van Hillegom werd in de 14de eeuw al vermeld en is in de 19de eeuw naar Engelse stijl verbouwd. Van de familie Six heeft alleen Jan Six IV hier enige tijd gewoond. Aan het eind van de 19de eeuw woonde de familie Van Waveren in 't Hof. Deze schonk in 1903 huis en tuin aan de gemeente Hillegom. Het huis werd raadhuis en de tuin publiek wandelgebied. (15)

Een besneeuwde Maartenskerk aan de Houttuin (01)

Het Klokgeltje aan de Houttuin was vroeger een slagerij (01)

De Grote Pomp met het Klokgeltje op de achtergrond (01)

Een oude opname van het Rijksmonument het Klokgeltje (01)

Bijzonder groen

Ook oude bomen en struiken kunnen als lokaal erfgoed worden beschouwd. Er kan weliswaar geen status van gemeentelijk monument of rijksmonument aan worden gegeven, maar via de Lijst Waardevolle Bomen kunnen bomen een beschermde status krijgen van de gemeente, wat betekent dat er niet zomaar een kapvergunning voor kan worden afgegeven. Een aantal bijzondere bomen is vermeld op pagina 64.

De Sint Jozefkerk met de pastorie aan de Leidsestraat, gesloten in 2009 (01)

In de Oude Handwerkschool aan het Kerkplein 6 was jarenlang de Wereldwinkel gevestigd (01)

Het woonhuis Kerkplein 10 (03)

Het transformatorstation aan de Hofstraat is een gemeentelijk monument (03)

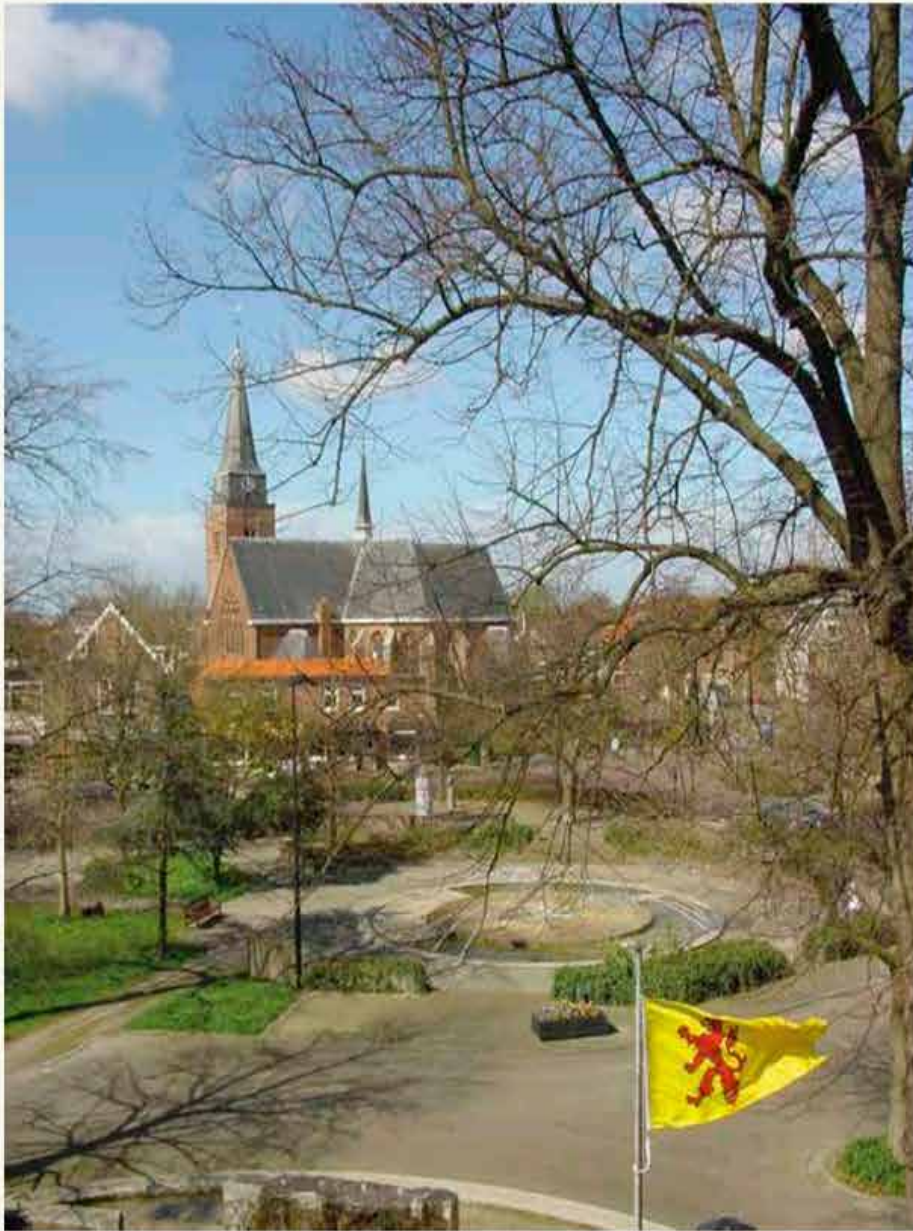

Het voormalige postkantoor aan de Hoofdstraat is nu een restaurant (01)

In het Beschermd Dorpsgezicht rondom het rijksmonument de Maartenskerk bevinden zich veel rijks- en gemeentelijke monumenten. 't Hof, de Grote Pomp, het Klokgeveltje en het Schoutenhuis zijn rijksmonumenten. Een gemeentelijk monument is de Oude Handwerkschool aan het Kerkplein en de Burgemeester Wentholtbank. Deze bank is in 1930 geplaatst ter nagedachtenis aan Dirk Wentholt, die van 1895 tot 1928 burgemeester van Hillegom was. Op de foto staat de bank op de oorspronkelijke plaats: de burgemeester liep altijd van zijn huis Albion aan de Van den Endelaan hierlangs naar het raadhuis. (16)

Een foto van het rijksmonument de Maartenskerk genomen vanuit 't Hof. Toen tijdens de Tachtigjarige Oorlog de kerk werd verwoest, zijn alleen het koor en de toren gespaard gebleven. In 1929-1930 is de kerk verbouwd in de huidige staat. Vanaf 1977 onderging de kerk weer een restauratie, waarbij in 1978 de spits door brand werd verwoest. Een nieuwe torenspits is in 1997 weer op de toren gehesen. Enkele jaren geleden zijn alle dakleien vervangen. (01)

De Sint Martinuskerk aan de Hoofdstraat (01)

Het klooster Maria-Oord aan de Mariastraat (01)

Het monumentale toegangshek van de begraafplaats aan de Mariastraat was vroeger in functie als toegangshek bij de tramremise van de stad Haarlem (03)

Huize Sint-Joseph aan de Mariastraat, ooit een bejaardenhuis (01)

In het Schoutenhuis woonde jarenlang de schout van Hillegom. Maar bekender is het als dokterswoning. 150 Jaar lang (van 1824 tot 1974) was het de woning van vele huisartsen. Aan het begin van de vorige eeuw woonde dokter Der Weduwen er. Later woonde daar dokter Versluys en daarna dokter Zimmerman. Nu is het een makelaarskantoor met nog steeds de door kettingen verbonden stenen paaltjes. (01)

Het gebouw van de Kulturele Raad was vroeger de Johanneschool (03)

Villa Weltevreden aan de Van den Endelaan heeft verschillende functies gehad en is tegenwoordig een notariskantoor (03)

Villa Con Amore aan de Sixlaan 4, winnaar van de Vriendenoorkonde 2018 (01)

Een foto, genomen vanaf de toren van de Maartenskerk in de jaren vijftig. U ziet de Houttuin met de Grote Pomp en de Wentholtbank. Links nog net op de foto de Oude Handwerkschool. Aan de rechterkant het café-restaurant-hotel "Het wapen van Friesland" op de plek waar nu de Schoutenstaete staat. De bus van Maarse en Kroon staat bij de halte. Er was toen nog tweerichtingsverkeer in de Hoofdstraat. Op de achtergrond is de toren van de Sint-Martinuskerk te zien. (01)

Villa Sonnevancx aan de Sixlaan 17 was vroeger een verpleeghuis (01)

Villa Eikenhof,
Sixlaan 21-23 uit 1903 (01)

Het gemeentelijk monument
villa Benvenuta aan de
Stationsweg 164 (03)

Een villa aan de
Weeresteinstraat 121b (03)

Villa Odilia
aan de Sixlaan 7 (01)

Een vroegere dienstwoning van de NS
aan de 2de Loosterweg 2 (01)

Een sfeerplaatje van de Houttuin in de sneeuw. Op de achtergrond het Klokgeveltje en het Schoutenhuis en op de voorgrond de Grote Pomp. Op de hoek van de Molenstraat en het Kerkplein staat de winkel van kruidenier Simon de Wit. Voor de Wereld Jamboree van de padvinders in Vogelenzang in 1937 verzorgde Simon de Wit vanuit dit filiaal de aanvoer van levensmiddelen. (01)

De Houttuin in de sneeuw (05)

De watertoren uit 1925, op de grens van Hillegom en Lisse (01)

Op dit zonnige plaatje staan drie Rijksmonumenten op een rij. Rechts het Klokgeveltje, daarnaast het Schoutenhuis en links van het Kerkplein de eeuwenoude toren van de Maartenskerk. De situatie van de Houttuin is inmiddels gewijzigd; dit was de situatie van voor 2018 met de leibomen rondom het plein. (13)

Villa De Eendracht, Weersteinstraat 126 is een Rijksmonument (01)

De inmiddels door een replica vervangen groene houten bollenschuur "De Hartebaan" aan de Leidsestraat (01)

Woonhuis aan de Leidsestraat 154-156 met daarachter een bollenschuur (01)

De bollenschuur Leidsestraat 154-156, vroeger van Veldhuyzen van Zanten (01)

De Oude Beek met het jaagpad (voor voetgangers en fietsers). Stichting Vrienden van Oud Hillegom zou dit stukje historische grond graag als beschermd dorpsgezicht geormerkt zien (27)

De bollenschuur aan de Zuider Leidsevaart 2a is een Rijksmonument (01)

Oorkonde-panden

Sinds 1995 reikt de Stichting Vrienden van Oud Hillegom een oorkonde uit aan de eigenaar van een Hillegoms pand, dat in originele staat is behouden of op historisch verantwoorde wijze is gerestaureerd.

Na 20 jaar werd het tijd om het beoordelingssysteem rond de oorkonde en de naam ervan aan te passen. De oorkonde had sinds 2003 de naam van Frans Out, een eerbetoon aan de in dat jaar overleden eerste voorzitter van de Vrienden van Oud Hillegom. Na 13 jaar is besloten de oorkonde een meer algemene naam te geven. Daarom is vanaf 2016 de naam weer Oorkonde van de Vrienden van Oud Hillegom. In dit hoofdstuk wordt een aantal oorkondewinnaars getoond.

Loek en Annelies Sleper
ontvingen in maart 2019 de
Vriendenoorkonde (01)

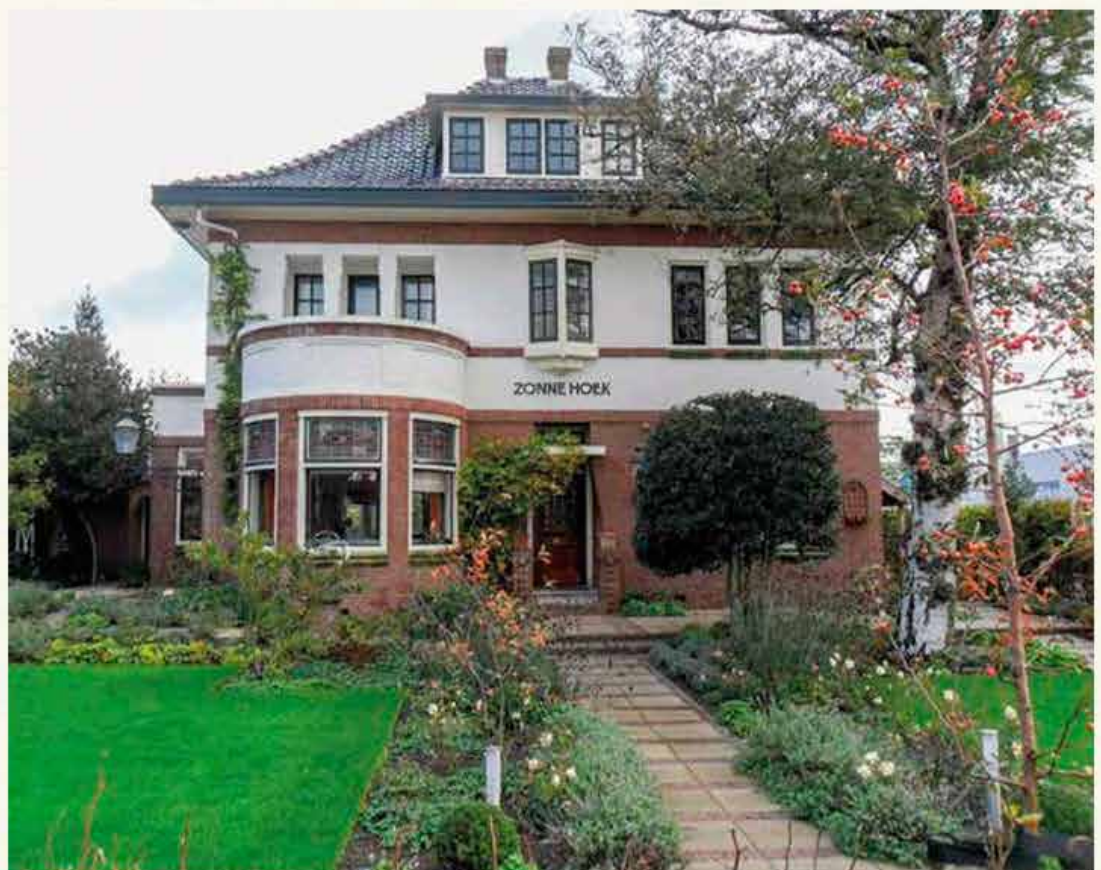

Villa Vredenhof aan de Stationsweg 129
naast Kwekerij Veelzorg, de eerste
oorkondewinnaar in 1995 (01)

Café De Kleine Beurs aan de
Hoofdstraat kreeg in 1997 de
Vriendenoorkonde (01)

De winnaar van de Oorkonde in 2014 was villa Zonnehoek aan de Leidsestraat 114. In 1925 liet Hein Hulsebosch de villa Zonnehoek en de bollenschuur erachter bouwen naar een ontwerp van de Lissese architect C.W. Barnhoorn. Later woonde Piet, de zoon van Hein, in de villa. Die verkocht de villa rond 1960 aan Jan Reek, eigenaar van een meubelbedrijf, die er ruim dertig jaar woonde. Eind jaren '90 werd de villa een groepswooning van een groep alleenstaande mannen. In 2002 kochten André Nagelmaker en Karin Peters Zonnehoek en lieten de villa geheel restaureren met behoud van originele details en met behulp van de oude plattegronden. (12)

De gerestaureerde villa Belle Alliance aan de Weeresteinstraat 175 was in 2007 de winnaar van de oorkonde (01)

Woonhuis De Alster, Stationsweg 169, winnaar 2010 (01)

In 2008 was de winnaar het woonhuis Flora et Pomona, Stationsweg 13-15 (01)

Villa Albion aan de Van den Endelaan 46, de winnaar in 1999; hier heeft burgemeester Wentholt gewoond (01)

Het woonhuis aan de Stationsweg 208 won in 2009 de Vriendenoorkonde (01)

Weeresteinstraat 149, winnaar in 2001 (01)

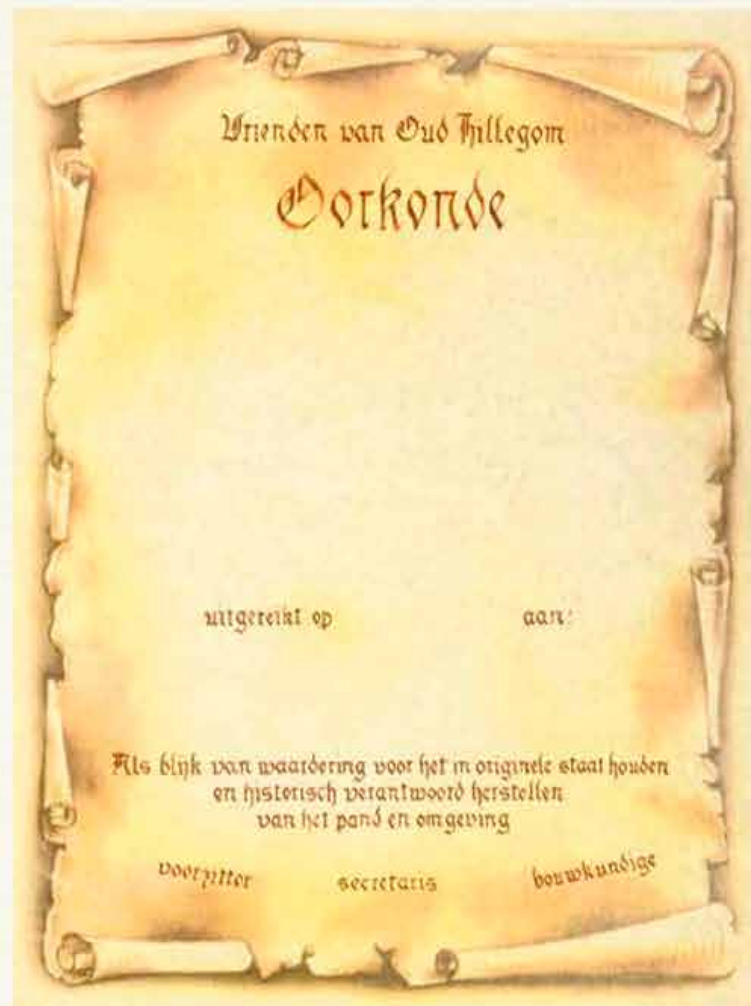
Het systeem

Sinds 2016 is een roulerend systeem van nomineren ingevoerd. Tot die tijd moesten markante gebouwen en woonhuizen van eenvoudiger bouw het veelal afleggen tegen de prachtige villa's die ooit waren gebouwd voor bollenkwekers en -handelaren. Nu wordt er genomineerd in de categorieën Villa's van minimaal 75 jaar oud, Markante gebouwen van minimaal 50 jaar oud en Woonhuizen van eenvoudiger bouw van minimaal 75 jaar oud.

In de werkgroep Monumenten hebben bouwkundigen zitting die de panden op een aantal criteria toetsen en vervolgens een selectie voordragen aan de jury. In de jury hebben alle bestuursleden zitting plus de leden van de werkgroep Monumenten. In een geheime stemming wordt vervolgens de winnaar bepaald want ieder jurylid geeft afzonderlijk punten aan de genomineerde panden op verschillende selectiecriteria. De oorkonde wordt uitgereikt tijdens de 'Vriendenavond', die op een vrijdagavond in maart plaatsvindt.

De oorkonde zoals zelden gezien door het publiek. Ieder jaar kalligrafeert Ria de Groot een oorkonde op perkamentpapier. Deze oorkonde wordt na de verkiezing van de winnaar voorzien van een miniatuur van het winnende pand, in de vorm van een aquarel van de hand van de Hillegomse kunstenaar Ron Gronert (01)

Woonhuis
Beekkade 31
won de tweede
Vriendenoorkonde
in 1996 (01)

In 2004 was
de winnaar het
woonhuis aan de
Stationsweg 99 (01)

De voormalige pastorie van
de N.H. kerk aan de Hoofdstraat 156
won in 2011 de Vriendenoorkonde (03)

De villa Zonnegaarde,
winnaar in 2013
aan de Sixlaan 6 (01)

Verscholen in het groen, ten westen van de Weeresteinstraat, staat het woonhuis dat de Oorkonde van de Vrienden van Oud Hillegom 2019 heeft gekregen. Het huis is in 1879 gebouwd als koetshuis, stal en koetsierswoning van de villa's Weerestein en Villa Nova. Villa Nova werd in 1867 gebouwd voor Hendrik Hermanus van Waveren, een succesvol zakenman, gemeenteraadslid en lange tijd wethouder. Villa Nova is in 1990 afgebroken en er kwam een dubbel woonhuis voor in de plaats. Ten noorden van Villa Nova liet Hendrik Hermanus in 1878 nog een villa bouwen met koetshuis, stal en koetsierswoning: villa Weerestein. De firma Van Waveren verkocht het koetshuis in 1975 en in 2004 werd het koetshuis eigendom van Loek Slepser en Annelies Slepser-Groot. Voordat ze er gingen wonen is het huis eerst grondig verbouwd, waarbij allerlei authentieke details tevoorschijn kwamen. (17)

Hillegom in oorlogstijd

Ook Hillegom viel ten prooi aan de gevolgen van het krijgsgeweld in de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de vijf dagen strijd in mei 1940 zijn vijf Hillegommers gesneuveld. Door direct oorlogsgeweld zijn 55 Hillegommers omgekomen.

Hillegom was voor onderduikers een 'warme' plaats, het dorp had gelukkig een anti-Duits politiekorps. Menig Hillegommer of onderduiker die door de bezetter werd opgepakt en ingesloten in een cel op het politiebureau, vond toevallig een celdeur die niet op slot zat. En als er mensen langs wachtposten 'gesmokkeld' moesten worden, dan waren dat zogenaamd zwarthandelaren die door de politie werden opgebracht. Het is niet voor niets dat de latere opperwachtmeester Piet van Dam in 2010 tot Hillegommer van de Eeuw werd gekozen.

Op 21 maart 1945 vielen geallieerde bommen op twee plaatsen aan de Parallelweg en de 2e Loosterweg. De bedoeling was het bombarderen van de spoorlijn. Er vielen 2 gewonden en 1 dode. Op de foto onderzoeken politieagent Piet van Dijk en Frans Out de puinhopen. Na de oorlog werd er puingeruimd en een aantal panden zelfs geheel gesloopt. (01)

Aan de Parallelweg werden huizen gebombardeerd (01)

Na de bevrijding

Na de bevrijding die in Hillegom op 7 mei 1945 een feit was, werd er flink gefeest, maar de echte bevrijdingsfeesten waren op 31 augustus, de verjaardag van Koningin Wilhelmina, en 1 september. Daarna keerde langzamerhand het normale leven terug. Aan deze verschrikkelijke tijd herinneren alleen nog het herdenkingsmonument in het Molenduintje en het verzetsmonument De dames Van Vliet.

Het monument in het Molenduintje is opgericht 'ter herinnering aan hen die hun leven gaven voor het Vaderland'. Tegenwoordig herdenken wij niet alleen meer de gevallen in de Tweede Wereldoorlog, maar ook allen die in latere wapenconflicten en missies van de krijgsmacht hun leven gaven voor de vrijheid van Nederland.

De bronzen klok van de Maartenskerk werd in maart 1943 op last van de Duitsers uit de kerktoeren gehaald. Gelukkig werd hij in maart 1946 teruggevonden in het Groningse dorp Spijk (01)

Op de Houttuin werd een Canadese tank verwelkomd (01)

Het bord "Burg. Pontstraat" wordt gedemonteerd. Pont was aanhanger van de NSB. (01)

De nieuwe naam voor de Burgemeester Pontstraat is Prins Bernhardstraat (01)

Het verzetsmonument 'De dames Van Vliet' staat in de Hoftuin voor het gemeentehuis. Het is een stalen beeld waaruit twee dames zijn 'gestanst'. Dit zijn de zusjes Els en Pleuntje van Vliet. In hun huis aan de Stationsweg werd de Knokploeg (KP) Hillegom op poten gezet. Bij hen werden pasjes getekend, de administratie van onderduikers bijgehouden, bonkaarten gecontroleerd en het geld voor de onderduikers geteld en verdeeld. Het monument is in 1991 vervaardigd door Robert van Vliet, een neef van de dames Van Vliet, en werd gerealiseerd met steun van Stichting Vrienden van Oud Hillegom. (03)

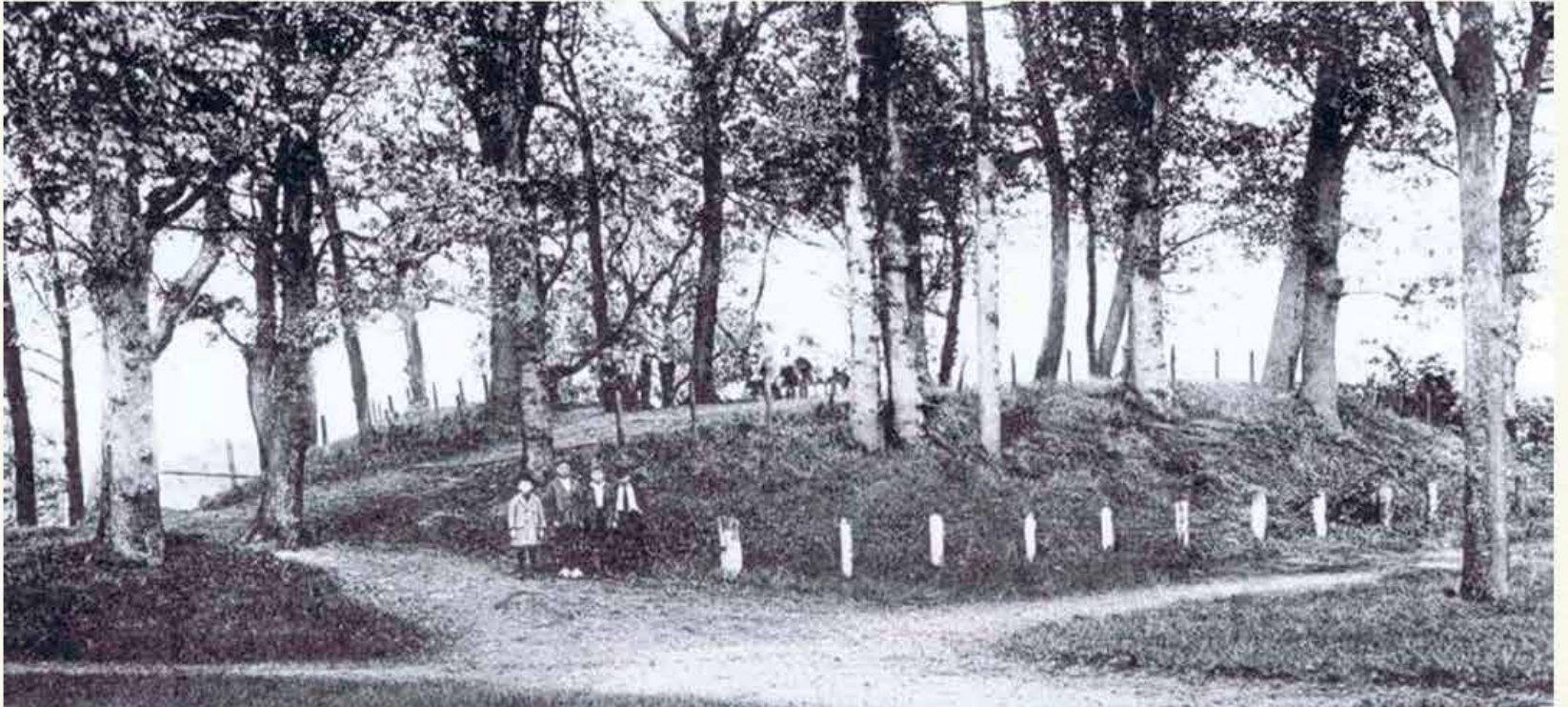

Arm in arm hossend de
Hoofdstraat op en neer
"Oranje Boven" zingend (01)

De bevrijding werd in Hillegom
gevierd op het terrein van het oude
Treslong aan de Weersteinstraat (01)

De Grote Pomp op de Houttuin werd een
tijdelijk herdenkingsmonument (01)

Het plantsoen aan de noordkant bij het begin van de Wilhelminalaan heet het Molenduintje. Het Molenduintje werd destijds genoemd naar de Hillegomse molen die daar ooit bovenop het duin heeft gestaan. In het wandelpark werd in 1951 het monument voor de gevallen opgericht, elk jaar op 4 mei is dit monument het middelpunt tijdens de dodenherdenking (01)

Verzetsarchief

Het gevaarlijke verzetswerk zoals op de voorgaande pagina's is vermeld, is de moeite waard om herinnerd en doorverteld te worden en is onder meer vastgelegd in het boek Hillegom '40-'45 van Frans Out. Het omvangrijke foto- en filmarchief van Frans Out bevat heel veel materiaal uit de oorlogstijd. Dit archief is overgedragen aan Stichting Vrienden van Oud Hillegom en hieruit wordt materiaal tentoongesteld.

De bevrijdings-
boom in de
Hofstraat staat
op de Lijst
Waardevolle
Bomen van de
gemeente en zal
de sloop van de
huizen in de wijk
Goed Wonen
overleven (03)

Ontspanning en vereniging

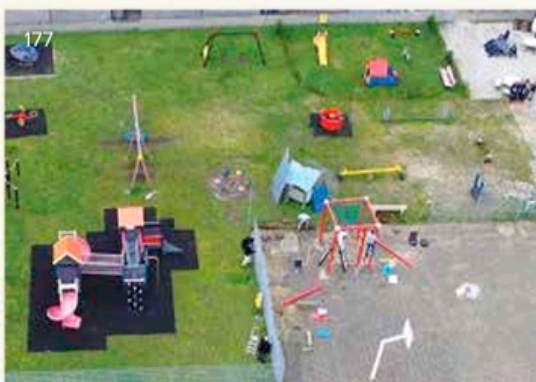
In vroeger jaren waren verenigingen de basis van het bestaan. Een stevige bodem om de vrije tijd invulling te geven. Muziekverenigingen, verenigingen voor zang, toneel, filatelie, padvinderij. Er was keus genoeg en Hillegom heeft nog steeds een bloeiend verenigingsleven.

Een aantal verenigingen kwam voort uit onderafdelingen van vakbonden: vrije tijd moest immers nuttig besteed worden. In 1930 werden vanuit de vakbond toneelvereniging KNA en muziekvereniging Crescendo opgericht. Daarnaast bracht de vakbond onder andere de kaartclub Ons Genoegen en de reisclub Sint Christophorus voort.

Het 'oude' zwembad aan de Jhr. Mockkade stamt uit 1927. Het stond op de plek waar nu de bouwmarkt Klus Wijs staat. In het begin waren er gescheiden uren voor jongens en meisjes. Pas in 1959 zwommen jongens en meisjes tot 10 jaar gemengd. Begin jaren zeventig werd het bad gesloten na de opening in 1970 van een nieuw openluchtzwembad aan de Vosselaan. (01)

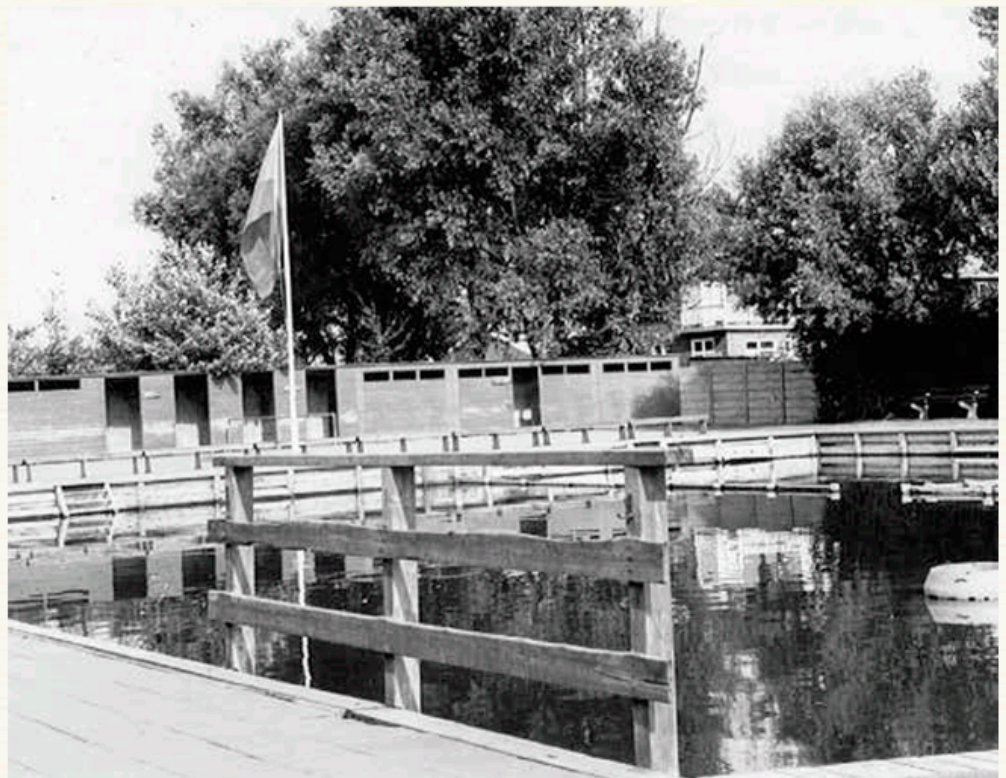
Het openluchtzwembad De Vosse, geopend in 1970 (01)

De speeltuin van Patrimonium: buurt- en speeltuinvereniging De Kapertjes (01)

Speeltuin Weerstein is de oudste speeltuinvereniging van Hillegom (01)

Voor elk wat wils

In Hillegom kunnen de meeste mensen met een hobby wel een club of vereniging vinden om bij aan te sluiten. Er zijn dan ook veel verenigingen die al geruime tijd bestaan en die (afgezien van de zomerstop) het hele jaar door ontspanning bieden aan jong en oud. Individueel of in teams, deelnemen of juist toeschouwen, er is veel te beleven in Hillegom.

Voor de kleintjes zijn er verschillende speeltuinen in het dorp en sportiviteit krijgt de ruimte. Hoewel veel clubs al lange tijd bestaan is er ook vernieuwing met een recent gebouwde manege en sportpark De Zanderij, waar de fusieclub SV Hillegom gehuisvest is.

Eén ding hebben al deze clubs gemeen: zij drijven op de kurk van vrijwilligers die zich met hart en ziel inzetten om anderen te kunnen laten genieten.

Het City-Theater

Geen vereniging, maar wel vastgezet in het collectieve geheugen van de senioren in Hillegom, waren de bioscopen in het dorp waarvan het City-Theater de belangrijkste was. Vanaf 1939 werden decennialang films vertoond in deze bioscoop die achter de HEMA gevestigd was. Tijdens de verhalentafels die Stichting Vrienden van Oud Hillegom organiseerde en waar in 2016 een boek van werd uitgebracht, werd met nostalgisch gevoel verteld over de films "De beste jaren van ons leven" en "It's in the Air". Ook werden "bij Sistermans" (Het Wapen van Friesland) films vertoond, volgens de overlevering waren dat voornamelijk cowboyfilms.

Speeltuin Jeugdland aan de Sportlaan (01)

Het City-Theater gezien vanaf het Henri Dunantplein; het is nu onderdeel van de HEMA (01)

Het City-Theater (bioscoop) gezien vanaf de Hoofdstraat (01)

Bioscoopadvertentie in De Hillegommer (01)

Een van de vaandels die Stichting Vrienden van Oud Hillegom rijk is, is het vaandel van de 'Hillegomsche Toneel-vereeniging l'Amitié', opgericht in 1898. Voorzitter was steenkolenhandelaar Martin Kock. Antoon van Oostveen, die vlak bij Flora woonde, was regisseur en grimeur. Het fraaie vaandel met de twee handen is waarschijnlijk vervaardigd ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum. (03)

SV Hillegom

In november 2011 werd het besluit genomen door leden van Sportvereniging Concordia en Voetbalvereniging Hillegom om als één club verder te gaan: SV Hillegom. In hun blauw-witte tenue verdedigen vele jeugd- en seniorenelftallen de sportieve eer van Hillegom. SV Hillegom herbergt een lange geschiedenis, voortkomend uit drie voetbalclubs die in 1920 werden opgericht: het rooms-katholieke Concordia en de algemene voetbalverenigingen Hillegom en Hillinen. De laatste twee clubs fuseerden in 1951 en beiden brachten een bruidsschat in: de een de naam VV Hillegom en de ander het blauw-wit gestreepte tenue. Concordia speelde bij gebrek aan een echt voetbaltenue aanvankelijk in boerenkiel en witte broek en daarom lagen de clubkleuren blauw en wit dan ook voor de hand toen in 2012 SV Hillegom het licht zag. Ook werd in Hillegom in het zwart-oranje gevoetbald: van 1932 tot 2013 konden Hillegommers die niet op zondag wilden of mochten sporten, terecht bij de christelijke voetbalclub SIZO, de afkorting voor Speelt In Zwart-Oranje. SIZO startte aan de Elsbroekerlaan en na de oorlog werd gespeeld op sportpark Weerstein bij de wijk Patrimonium. De Hillegomse voetbalclubs Hillegom, Concordia en SIZO presteerden het om in 2004 alle drie met hun eerste elftallen kampioen te worden in hun klasse.

SV Concordia is in 1920 begonnen op een weiland aan de Margrietenlaan: een gebrekkige accommodatie. De kleedkamer was een paardenstal en opruimen na de wedstrijd gebeurde met een emmer slootwater. Na op verschillende locaties te hebben gespeeld belandde de club aan de Sportlaan waar nu de wijk Avenbeeck is. De foto is uit 1967; zo te zien is het veld onbespeelbaar. Na de Sportlaan verhuisde Concordia naar de Zanderij. In 2012 fuseerde SV Concordia met VV Hillegom tot SV Hillegom. (01)

Scoutinggroep Tjarda aan de Oude Weerlaan, opgericht in 1945 (01)

Het tennispark van de Hillegomse Tennis Club (HTC) op de Zanderij nog voordat het sportpark er was (01)

De oudste nog bestaande vereniging in Hillegom is de Hillegomse Harmonie Kapel, opgericht in 1894. In 1948 organiseerde de HHK het eerste internationale muziekconкурс voor harmonie- en fanfareverenigingen. In 1994, precies 100 jaar na de oprichting, brandde het clubhuis af. Na wat omzwervingen langs bollenschuren en huize Sonnevand aan de Sixlaan kocht de HHK de gymzaal aan de Juliana van Stolberglaan. Na een fikse verbouwing werd die in 1995 heropend met de naam "De Bestemming". (01)

Schaakclub De Uil schaakt in "De Bestemming" aan de Juliana van Stolberglaan (01)

Seizoensvermaak

Hillegommers houden wel van een feestje en er zijn verschillende momenten in het jaar waar feestelijkheden uitgebreid gevierd worden. Stichting Oranjecomité heet zo sinds 2012 maar werd al opgericht kort na de Tweede Wereldoorlog als Stichting Nationale Feestviering Hillegom. Deze organisatie zorgt voor feestelijkheden rond Koningsdag en voor de viering van 4 en 5 mei.

De Najaarsfeesten worden georganiseerd door de Harddraverijvereniging Hillegom en Omstreken. In 1905 opgericht, zet de vereniging in september de Najaarsfeesten op touw, waarvan de kortebaandraverij een van de hoogtepunten is en ook de vierdaagse kermis en oudhollandse spelen deel uitmaken. De harddraverij begon op een stuk boerenland aan de Leidsestraat. Later werd de koers verplaatst naar de Van den Endelaan.

Tegenwoordig wordt gedraafd op de Meerlaan. Lange tijd vond de draverij plaats op Prinsjesdag, de laatste dag van de kermis en de Hillegomse vrije dag voor de scholen. In de agenda's van de draf sport leverde dat vaak een uitdaging op omdat de drafcombinaties ook elders gewild waren. Daarom is tegenwoordig zowel de draverij als de Hillegomse feestdag op de vrijdag voor Prinsjesdag.

De kermis is al vele jaren op het terrein van de Jhr. Mockkade bij de Jumbo en café-restaurant Zomierzorg. Maar voor die tijd werd de kermis op verschillende locaties gehouden. In de jaren vijftig was de kermis op het zogenaamde remiseterrein, vlak langs de Weeresteinstraat. De remise en de remisewoningen langs de Weeresteinstraat zijn afgebroken. We kijken in noordelijke richting. De Irenelaan is er nog niet. Net boven het midden rechts zien we de Treslongtuin. Daaronder de woningen van de Vosselaan. Na het 'kermisterrein' bollenland waar nu een gedeelte van het Van Nispenspark ligt en helemaal rechtsonder de villa Remina, nu het appartementencomplex Domus Excellens. Linksonder de villa Beukenoord en Oostenhout met daarachter de (later afgebrante) Gereformeerde Kerk. (01)

De kermis

Ook de kermis heeft verschillende locaties gehad voordat de huidige Jonkheer Mockkade de vaste kermisplek werd, zoals het Remiseterrein bij de huidige Prinses Irenelaan, een weiland bij Treslong en ook de Houttuin was eens het terrein van de kermis.

De Harddraverijvereniging organiseert elk jaar de Najaarsfeesten (01)

Vroeger stonden er in het voorjaar bloemenstalletjes aan de Leidsestraat (01)

Bloemencorso van de Bollenstreek

In 1947 was Willem Simon Warmenhoven de bouwer van de corsowagen "De Walvis", waarmee de Harddraverijvereniging Hillegom op 30 april 1947 deelnam aan de bevrijdingsoptocht door Hillegom. In de corsowagen waren 20.000 donkerblauwe hyacinten verwerkt. Dat was zo'n succes dat hij burgemeester Van Nispen tot Pannerden voorstelde nog eens zo'n optocht te organiseren, die ook door de andere bollendorpen zou gaan. Dat gebeurde en in 1948 werd het tweede Bloemencorso van de Bollenstreek gehouden. De stoet reed op 17 april 1948 van Hillegom naar Sassenheim.

De Harddraverijvereniging deed weer mee en Warmenhoven bouwde toen de wagen "De Coloradokever Staatsvijand No. 1", want die kevers waren destijds de schrik van de bollenkwekers. Hiermee werd de basis gelegd voor het Bloemencorso van de Bollenstreek, dat zijn oorsprong in Hillegom heeft en dat dit jaar alweer voor de 72ste keer te zien zal zijn.

Corsowagen De Walvis, gebouwd door amarylliskweker Warmenhoven voor de bevrijdingsoptocht in 1947 (01)

Ijspret aan de Beekkade in de jaren vijftig (01)

Corsowagen De Coloradokever, ook gebouwd door Warmenhoven voor het tweede corso in 1948 dat van Hillegom naar Sassenheim reed (01)

Het Freddie Mercury Tribute Concert for Aids Awareness werd gehouden op paasmaandag 20 april 1992 in het Wembley Stadium en rechtstreeks over de hele wereld uitgezonden. Er waren ook enkele Hillegommers bij. (01)

Aan de Hoofdstraat tegenover 't Hof staat in november en december een oliebollenkraam (05)

Bekende Hillegommers

Ter gelegenheid van haar twintigjarig bestaan in 2010 heeft Stichting Vrienden van Oud Hillegom de verkiezing "Hillegommer van de Eeuw" georganiseerd. Een van de criteria was dat de kandidaten een bijdrage moesten hebben geleverd aan Hillegom op cultureel of maatschappelijk gebied. Op 30 september 2010 werd Piet van Dam uitgeroepen tot Hillegommer van de Eeuw.

Er zijn nog meer zogenaamde bekende Hillegommers, want al is Hillegom niet de grootste gemeente, toch heeft het dorp een aantal bekende inwoners voortgebracht. Soms alleen lokaal bekend, maar vaak ook daarbuiten. Hun bekendheid danken ze aan heel gevarieerde sectoren, van de sport tot de kunst en van de (plaatselijke) politiek tot de televisie.

Frans Out (1916-2003), de eerste voorzitter van Stichting Vrienden van Oud Hillegom en dorpsbakker, maar vooral bekend door de vele foto's en films over Hillegom (01)

Adriaan Schülte Küperjans (1901-1975) in de Heemtuin, die hij in 1949 heeft aangelegd. De anderhalve hectare grote heemtuin langs de Ringvaart ontstond in 1949 als een moes- en siertuin, in 1956 voorzien van een grote vijver. Het park werd medio jaren '80 overgedaan aan de gemeente – echter met de uitdrukkelijke voorwaarde dat het stuk natuur als zodanig behouden moest blijven en worden verzorgd. Als herinnering aan de oprichter werd de naam Schülte-Küperjanshof. (28)

Van 1930 tot 1960 was Piet van Dam (1903-1977) politieagent en later opperwachtmeester in Hillegom. In 2010 werd hij uitgeroepen tot Hillegommer van de Eeuw bij een door de Vrienden van Oud Hillegom georganiseerde verkiezing. Op de foto zit hij rechts op de motor. Door toedoen van Piet van Dam en het Hillegomse politiekorps zijn vele verzetsmensen en onderduikers uit Duitse handen gebleven. In februari 1945 werd hij door de Duitse Sicherheitsdienst gearresteerd en dagenlang verhoord omdat er een arrestant uit het politiebureau was 'ontsnapt'. Hij sloeg niet door en daardoor is Hillegom mogelijk ontsnapt aan vreselijke vergeldingsacties. (18)

Marc Evers (1991) is een Hillegomse zwemmer, gespecialiseerd in de schoolslag, vlinderslag, vrije slag en rugslag. Hij heeft een verstandelijke beperking en autisme. Marc begon op twaalfjarige leeftijd met wedstrijdzwemmen en won bij de jeugd al diverse nationale titels. Hij deed mee aan de Paralympische Spelen in Londen 2012 en Rio de Janeiro 2016. In Londen won hij een gouden medaille op de 100 m rugslag in een wereldrecordtijd en een bronzen medaille op de 100 m schoolslag. In Rio won hij goud op de 200 m wisselslag, brons op de 100 m schoolslag en zilver op de 100 m rugslag. Verder is hij nog verschillende keren wereldkampioen geweest op verschillende afstanden: in Montréal in 2013 3x goud en in Glasgow 2015 1x goud, 1x zilver en 1x brons. En vanaf 2011 is hij maar liefst 9 keer Europees kampioen geweest op rugslag, vlinderslag, schoolslag en wisselslag. (10)

Jhr. Mr. Dr. Otto van Nispen tot Pannerden (1907-1992), burgemeester van Hillegom van 1937 tot 1964 (01)

Fons Hulkenberg (1915-2003), amateurhistoricus, schreef meer dan 100 boeken over Hillegom en de Bollenstreek (01)

Nog een burgemeester: Rien van Nunen (1912-1975), de burgemeester in de tv-serie Swiebertje (29)

De Hillegommer Hangkous heeft nooit bestaan, maar toch haalt hij nog regelmatig het nieuws. De Hillegomse kapper en kunstenaar Joop Verschoor heeft er namelijk een beeldje van gemaakt, dat in de hal van het gemeentehuis staat. De gemeente Hillegom eert regelmatig een Hillegomse vrijwilliger met een bronzen replica. Al sinds de achttiende eeuw worden de inwoners van Hillegom spottend 'hangkousen' genoemd. Maar waar komt die naam vandaan? Vermoedelijk zit het zo: heren droegen tot aan de Franse Revolutie een kniebroek met daaronder zijden kousen en lakschoenen met gespen. Als je welgevormde kuiten had kwamen die mooi uit, maar wie magere benen had, liep voor schut met afzakkende kousen. Losse kuitvullingen waren een oplossing, maar het gevaar bestond dat de kous toch afzakte of dat de nep-kuit verschoof. En dan werd je bespot... (03)

Jan van Lierop (1922-2003), tot 1999 decennialang de echte Hillegomse Sinterklaas (01)

Jas (1945-2002): Johan Adriaan Smit, schilder en performer (30)

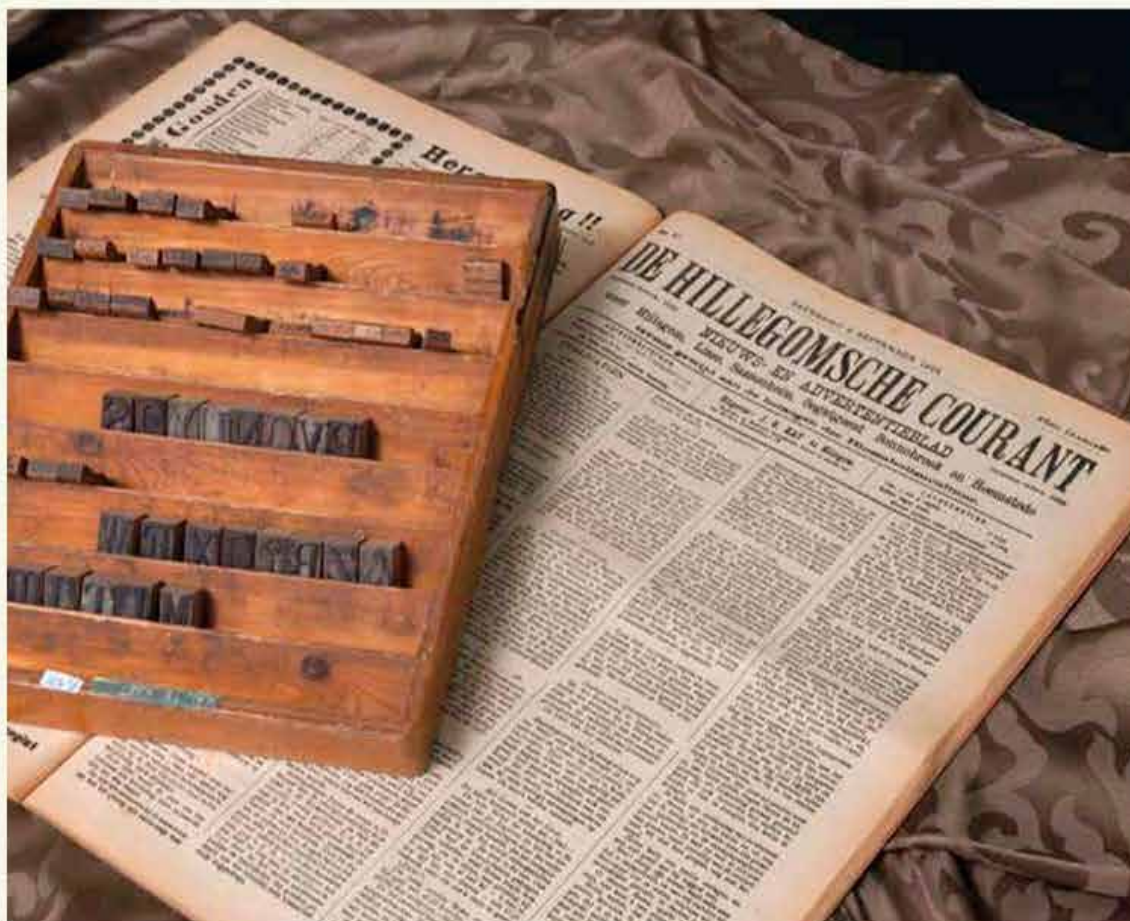
De oprichter van BNN in 1998, Bart de Graaff (1967-2002) hier tijdens een optreden in Flora in zijn Oranje Nassau Mavo-tijd (04)

Vrienden van Oud Hillegom

De vrijwilligersorganisatie Stichting Vrienden van Oud Hillegom is in 1990 opgericht met als doel het behouden, zo nodig herstellen en verbeteren van natuur, landschap, woonomgeving, monumenten en beeldbepalende panden in Hillegom. Bovendien wil de stichting het besef bevorderen dat iedere Hillegommer hiervoor mede verantwoordelijk is.

In de 30 jaar van haar bestaan heeft de stichting veel werk kunnen verrichten om deze doelen te behalen. En daar gaan we met veel enthousiasme van onze 68 vrijwilligers en de steun van meer dan 1.100 donateurs mee door! Wij hebben een omvangrijk archief van foto's en schenkingen; deze schatkamer gaan wij helemaal digitaliseren, dat wil zeggen dat wij in een database beschrijvingen en beelden gaan vastleggen om later via het internet beschikbaar te kunnen stellen. Maar onze schatten zijn natuurlijk ook in het echt te bewonderen in ons sfeervolle onderkomen op Kwekerij Veelzorg.

In ons archief zijn vele oude kranten te vinden. Bij zolderopruiming komen vaak kranten tevoorschijn, die dan aan de Vrienden worden geschonken. Zo hebben wij vier ingebonden jaargangen van 'De Hillegomsche Courant' ontvangen: 1911, 1913, 1916 en 1924. De heer E. van Veen (1922-2002) werkte bij drukkerij J.C. Kat en leerde voor boekbinder. Voor een opdracht kreeg hij enkele jaargangen om in te binden en zijn dochter schonk deze ingebonden jaargangen aan het archief van de Vrienden van Oud Hillegom. De krant bestond meestal uit 4 pagina's en bestond vaak voor meer dan de helft uit advertenties. De redactionele stukken bestonden uit verslagen van gebeurtenissen, uitvoeringen, korte berichten en "gemengd nieuws" uit binnen- en buitenland. Ook werd er uitgebreid verslag gedaan van de maandelijkse vergaderingen van de gemeenteraad. (03)

Geen zoemer o.i.d. maar een echte schoolbel van vroeger (03)

Nog een bel uit onze schatkamer (03)

De koperen pinakel van het torentje op de vroegere Juliana-school in de Julianastraat (03)

Actieve werkgroep

De Vrienden hebben een zeer actieve werkgroep Genealogie en deze vrijwilligers zijn enthousiaste stamboomonderzoekers die in (rijks-, provinciale en gemeentelijke) archieven speurwerk verrichten naar de geschiedenis van (families uit) Hillegom en omstreken. Van september tot mei organiseert de werkgroep inloopavonden voor genealogie. Tijdens deze inloopavonden kunnen bezoekers zelfstandig of onder begeleiding van onze vrijwilligers archiefstukken raadplegen.

De werkgroep Evenementen organiseert onder andere de zomeravondactiviteiten: wandelingen en fietstochten in Hillegom met historische onderwerpen. In het jubileumjaar 2020 worden daar nog eens zeven maandelijks activiteiten aan toegevoegd ter ondersteuning van zeven thema-exposities.

In 1998 startten de Vrienden van Oud Hillegom een actie om weer een Wilhelminahek rond de Wilhelminaboom op de Houttuin te kunnen plaatsen. In 1898 werd in Hillegom een linde in het dorpscentrum geplant, ter ere van de inhuldiging van Koningin Wilhelmina. Er stond destijds een prachtig gietijzeren hek omheen, maar dat is in de loop der jaren verdwenen. Vrienden-vrijwilliger Job Steenvoorden heeft van oude foto's een ontwerp gemaakt en siersmid Harry Piket heeft een smeedijzeren replica gemaakt met de welwillende medewerking van Evers Staalconstructies. Nadat het hek was gegalvaniseerd kreeg het een groene coating bij de fa. Paul Warmerdam en de hardstenen poeren werden door Damo Natuursteen geleverd.

Op 12 september, tijdens Open Monumentendag is het hek onthuld door het voltallige college van burgemeester en wethouders van Hillegom.

De kosten van het hek bedroegen 20.000 gulden en zijn door middel van certificaten bijeengebracht door het bedrijfsleven, winkeliers, vrijwilligers en donateurs. Het hek is aan de gemeente overgedragen en die zal het, volgens de burgemeester, tot in lengte van jaren onderhouden en in stand houden. (03)

Dit jubileumboek van Betonfabriek De Ringvaart uit de oorlog is gedigitaliseerd (01)

In 2018 was het precies 25 jaar geleden dat het tijdschrift van de Vrienden van Oud Hillegom, 'Hangkouserieën', werd opgericht. Vijfenzestig afleveringen in een kwart eeuw, vol historische artikelen over de geschiedenis van Hillegom en informatie over de Stichting Vrienden van Oud Hillegom. In oktober 1993 verscheen de eerste aflevering van 'Hangkouserieën', een naam bedacht door Theo van der Poel, die samen met Aad van Kampen, Arie den Hoed en Marca Bultink de eerste redactie voerde. Tot op heden voert Marca de eindredactie van dit mooie tijdschrift. Het formaat was aanvankelijk A5 en was volledig in zwart-wit uitgevoerd. Tien jaar later kreeg het blad een facelift: het bleef zwart-wit, maar op de cover kwam een foto en werden de belangrijkste artikelen vermeld. En weer 10 jaar later, in oktober 2013, verscheen de eerste aflevering in A4-formaat en in fullcolour. Inmiddels telt het blad 32 pagina's, is de oplage gestegen tot 1230 exemplaren en bevat het blad 4 pagina's advertenties van bedrijven, die ons een warm hart toedragen. Het blad wordt geheel in eigen beheer opgemaakt met een professioneel opmaakprogramma. Het jubileumnummer bevatte 16 'oude' artikelen uit de zwart-wit edities, die nu in fullcolour veel beter uit de verf kwamen. Ook was het nummer dubbeldik: 64 pagina's! (03)

Hangkouserieën: 75 maal in 25 jaar

15 artikelen uit Hangkouserieën in een nieuw jasje

Onze verhuizing naar Kwekerij Veelzorg

Welke villa ontvangt de Oorkonde 2018

Een Hillegoms sprookje

Bij 'Hangkouserieën' aflevering 71 van oktober 2016 was een verrassing bijgesloten: 'Een Hillegoms sprookje'. De tekst is van Jacolien van der Valk, de illustraties van Jan Zeilemaker en de fotografie van Gerard van der Post. Het sprookje had als ondertitel: 'van het heden naar het verleden en weer terug'. De hoofdpersonen zijn Piet, een man uit deze tijd en Henriëtte Six, de dochter van Jan Six IV uit ongeveer 1800. Piet gaat een nieuw paspoort aanvragen, glijdt vlakbij het gemeentehuis uit over gevallen bladeren en valt. Hij is even buiten westen, wordt wakker op de Wentholtbank en ziet Henriëtte. Zij gaat met een zakdoekje wat water halen uit de Grote Pomp en Piet veegt zijn handen schoon. En dan ontwikkelt zich tijdens een wandeling een gesprek: wat is een burgemeester naar wie de bank is vernoemd, wat is dat voor een boom (Wilhelminaboom) op de Houttuin en wat een mooi hek. Henriëtte vertelt dat haar vader enige tijd geleden de hofstede Elsbroek heeft verkocht en dat Rembrandt het monogram van de grenspalen heeft ontworpen. Ze wandelen verder over de Van den Endelaan en staan stil op de brug die er in haar tijd nog niet was. Bij de Hillegommerbrug wil Henriëtte afscheid nemen, want ze zal zo het middageten gaan gebruiken. Piet draait zich om, glijdt weer uit en valt opnieuw op zijn hoofd. Hij knippert met zijn ogen, staat op en gaat door de Hoftuin naar het gemeentehuis. Een vreemde droom. Hij wil bij de balie zijn oude paspoort pakken en haalt een zakdoekje met het monogram van Six uit zijn zak... (20)

Frans Out-galerij

Op onze website hebben we een digitale fotogalerij opgericht met de naam "Frans Out-galerij". De stichting wil graag recht doen aan Frans Outs betrokkenheid bij (Oud) Hillegom en zijn passie voor fotografie. De familie Out heeft namelijk het fotoarchief van Frans Out aan de stichting geschonken en de Vrienden willen graag het erfgoed van Frans Out levend houden.

De Frans Out-galerij is gevuld met foto's die een Hillegoms onderwerp bevatten, of in Hillegom gemaakt zijn. Hiervoor zoeken de Vrienden actief de samenwerking met iedereen die foto's wil maken. Driemaal per jaar vragen wij geïnteresseerden om een foto te maken van een bepaald onderwerp en die in te zenden naar de Vrienden. Per opdracht wordt één foto uitverkoren, die geplaatst wordt in de fotogalerij. De winnaar ontvangt de winnende foto afgedrukt en voorzien van een mooie lijst.

Frans Out-galerij, winnaar 1: Tony Whelan.
Opdracht: "Hillegoms brood, daar zit wat in" (01)

Frans Out-galerij,
winnaar 2: Jannie Joosten.
Opdracht: "Hillegom ontwaakt...
in de lente" (01)

Frans Out-galerij, winnaar 3:
Tony Whelan. Opdracht:
"Een nieuw beeld van een oud
pand" (01)

Frans Out-galerij,
winnaar 4: Tony Whelan.
Opdracht: "Veel wegen
leiden door Hillegom" (01)

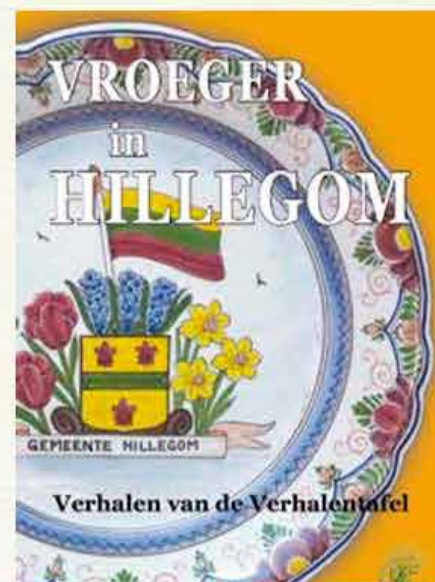
Frans Out-galerij, winnaar 5:
Nico Kors. Opdracht:
"De Hillegomse polders" (01)

Frans Out-galerij, winnaar 6: Oscar Schijf.
Opdracht: "Jong geleerd is oud gedaan" (01)

Eind 2015 rees bij Stichting Vrienden van Oud Hillegom het idee om Hillegommers te laten vertellen over hun herinneringen aan het dorp van vroeger en dat in boekvorm uit te geven. Toevallig klopte gelijktijdig ook de vestiging Hillegom van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland bij ons aan met het verzoek om Verhalentafels te organiseren. De samenwerking was geboren en vanaf mei 2016 werden de eerste verhalentafels gehouden onder leiding van Veronica Handgraaf. Er werden 12 verhalentafels georganiseerd over de schooltijd, uitgaan, najaarsfeesten, verenigingsleven, naar de kerk gaan, transportbedrijven, boodschappen doen en de gezondheidszorg. In totaal namen 42 mannen en vrouwen deel aan de gesprekken aan de verhalentafels. Mede dankzij een subsidie uit de Rabobank Clubkas Campagne in 2016 konden de Vrienden met de opgetekende verhalen naar de drukker. Begin 2017 werd het boekje van 128 pagina's in een oplage van 500 stuks gepresenteerd en verkocht. Bij The ReadShop zijn nog enkele exemplaren te koop. (20)

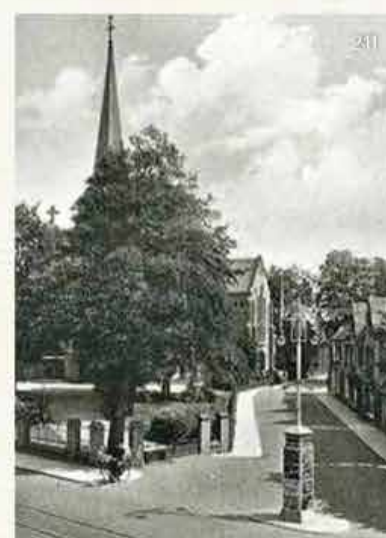

Hillegoms groen

Ook het groen maakt deel uit van de geschiedenis van het dorp, er is dan ook een werkgroep Bomen binnen de stichting. Want ook al heeft de gemeente zelf een forse Lijst Waardevolle Bomen, de Vrienden hebben daar nog een groot aantal toevoegingen voor bij de gemeente aangeboden. Een boom kan namelijk niet als monument worden geoordeeld en moet daarom op andere manieren beschermd worden. Bomen op de Lijst Waardevolle Bomen kunnen niet zomaar gekapt worden.

De "onweersboom",
een moerascypres
op het Mariaplein (01)

De Koningslinde in de Hoftuin,
geplant ter gelegenheid van de kroning
van Koning Willem-Alexander (01)

De "dikke boom" aan de
Noorderlaan 10 (01)

De Amaliaboom achter Domus Excellens
in het Van Nispenpark (01)

De Parmentierboom
of de Flip Hardinglinde
bij de Sint Jozefkerk (03)

Canon van

Geschiedenis
van een dorp in
de Bollenstreek

Hillegom

In oktober 2012 verscheen, na een jaar van voorbereiding, 'Canon van Hillegom', geschiedenis van een dorp in de Bollenstreek. Een en ander gebeurde op verzoek van en met een subsidie van de gemeente Hillegom. Maar liefst 31 vrijwilligers hebben eraan meegewerkt als auteur en in groepen, zoals de redactie, de beeldredactie en een stuurgroep, die alles, inclusief de planning, bewaakte. De Canon behandelt in 20 hoofdstukken (en 128 pagina's) vele aspecten van de geschiedenis van Hillegom. Onderwerpen zijn onder andere het prille begin, polders, buitenplaatsen, de familie Six, bollenteelt, transport, de steenfabriek, kerken, onderwijs, de Tweede Wereldoorlog, verenigingsleven en bekende Hillegommers. "De Canon" is uitgebracht in een oplage van 3000 stuks, waarvan de gemeente alle basisscholen een groot aantal exemplaren schonk. (01)

216

De honderdjarige beuk bij de Margarethaflat
(hoek Van den Endelaan-Leidsestraat) (03)

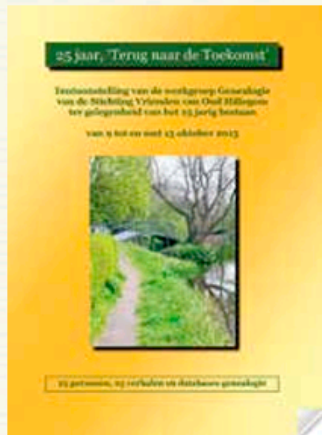
Beukenhagen

In het bollenland rondom Hillegom waren in vroeger tijden hagen geplant door bollenkwekers om hun percelen op te delen in kleine akkers. Veelal ging dat om beukenhagen. Veel van die hagen zijn weggehaald nadat het handwerk werd overgenomen door grote landbouwmachines, maar ze bestaan nog wel – zeker langs de randen van de bollenvelden. Sommige zijn wel honderd jaar oud. Niet alleen zijn de hagen beeldbepalend, ze bieden ook een broedplaats voor veel soorten vogels.

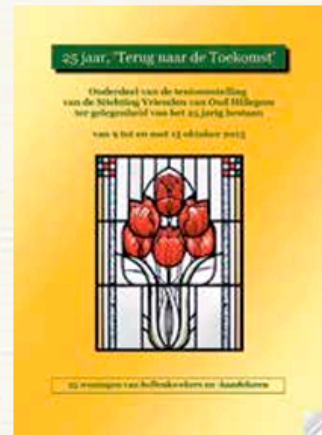

Online publicaties

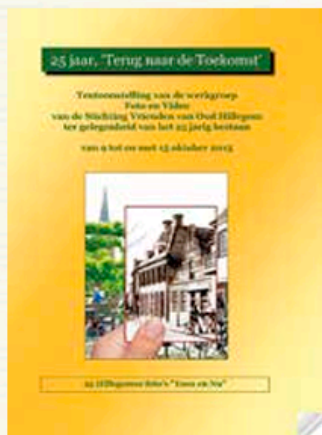
In oktober 2015 heeft Stichting Vrienden van Oud Hillegom ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum een tentoonstelling gehouden met een overzicht van 25 jaar vrijwilligerswerk door de Vrienden, genaamd "25 jaar terug naar de toekomst". Van een viertal onderwerpen in deze tentoonstelling hebben wij digitale boeken samengesteld. Deze digitale boeken zijn gratis te lezen via de website van de Vrienden onder Publicaties > Online publicaties.

25 personen, 25 verhalen en databases genealogie. De werkgroep Genealogie heeft 25 bijzondere Hillegomse portretten weten samen te stellen door gebruik te maken van de ontwikkelde databases en beschikbare informatie waaronder doop-, trouw- en begraafboeken, een index van het bevolkingsregister van Hillegom uit de periode 1850 tot 1940 en alle openbare geboorte-, huwelijk- en overlijdensaktes van Hillegom vanaf 1811. Daarnaast beschikt de werkgroep over de gegevens van diverse volkstellingen en over een index van de processen-verbaal van het politieregister uit de periode 1885 tot 1926.

25 woningen van bollenkwekers en -handelaren. In Hillegom staan veel monumentale woningen die oneerbiedig "bollenvilla's" genoemd worden. Van 25 van deze woningen is een portret gemaakt in woord en beeld. Uitgangspunt was, van zoveel mogelijk verschillende "bollenfamilies" een woning te laten zien. In alle gevallen kregen de Vrienden toestemming van de (in 2015) huidige bewoners om foto's van zowel de binnen- als de buitenkant te laten zien. Van alle woningen is geprobeerd om de bouwtekeningen, de aannemer en de architect te vinden.

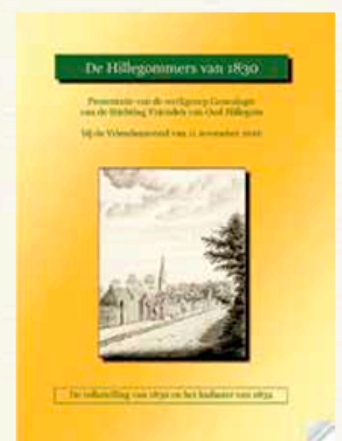

25 Hillegomse foto's "Toen en nu". De tentoonstelling van de werkgroep Foto & Video bestond uit 25 paar Hillegomse foto's: 25 foto's uit begin 1900 en 25 hedendaagse foto's. Ieder paar foto's is steeds op dezelfde plaats genomen en laat zien wat er allemaal in Hillegom veranderd is.

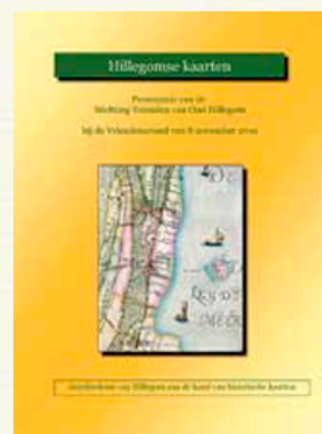

Kinderkunst: toekomstig Hillegoms erfgoed? In het kader van het 25-jarig jubileum van de Vrienden heeft de Hillegomse schooljeugd op kunstzinnige wijze antwoord gegeven op de vraag: Wat vind jij dat over 25 jaar nog in Hillegom bewaard moet zijn? Dit resulteerde in 172 tekeningen en schilderijen, gemaakt door basisschoolleerlingen van groep 8 uit het schooljaar 2014-2015. In dit boek is een deel van de tekeningen gebundeld. De teksten die bij de kunstwerken staan, zijn door de kinderen zelf geschreven.

De Hillegommers van 1830. De werkgroep Genealogie heeft uitgebreid onderzoek verricht om een historische puzzel op te lossen: het plaatsen van alle inwoners van Hillegom van 1830, in alle Hillegomse woningen. Hiervoor hebben de werkgroepleden alle formulieren van de volkstelling van 1830 in de Vrienden-database ingevoerd, evenals alle gegevens van het Kadaster over Hillegomse woningen die in 1832 zijn gepubliceerd. Het resultaat is door de coördinator van de werkgroep, Alphons Maas, gepresenteerd tijdens de Najaars Vriendenavond op 11 november 2016. Tevens heeft Alphons het onderzoek én de oplossing van de historische puzzel in een boek vormgegeven.

Van Maartenshuis naar Veelzorg. Geschiedenis, verbouwing, verhuizing, open huis en opening. Na tien jaar onderdak te hebben gehad in het Maartenshuis, in het historische centrum van Hillegom, waren de Vrienden uit hun jasje gegroeid. Een nieuw onderkomen werd gevonden op Kwekerij Veelzorg, wederom op historische grond aan de Zanderij van Six. Het hele terrein van Kwekerij Veelzorg werd herontwikkeld door BOEi, maatschappij voor restaureren en herbestemmen van cultureel erfgoed. In woord en beeld is deze geweldige klus vastgelegd, tot en met de verhuizing en open dag op 1 september 2018.

Hillegomse kaarten. De onderzoeken aan de hand van Hillegomse kaarten zijn gehouden naar aanleiding van de archeologische opgravingen in het Burgemeester Van Nispenpark en leidden onder meer langs het archief van de familie Six. Deze onderzoeken hebben bijzondere informatie opgeleverd. Tijdens de Vriendenavond van 8 november 2019 zijn daarom twee historische onthullingen gedaan. In dit boek het detectivewerk van onze vrijwilligers.

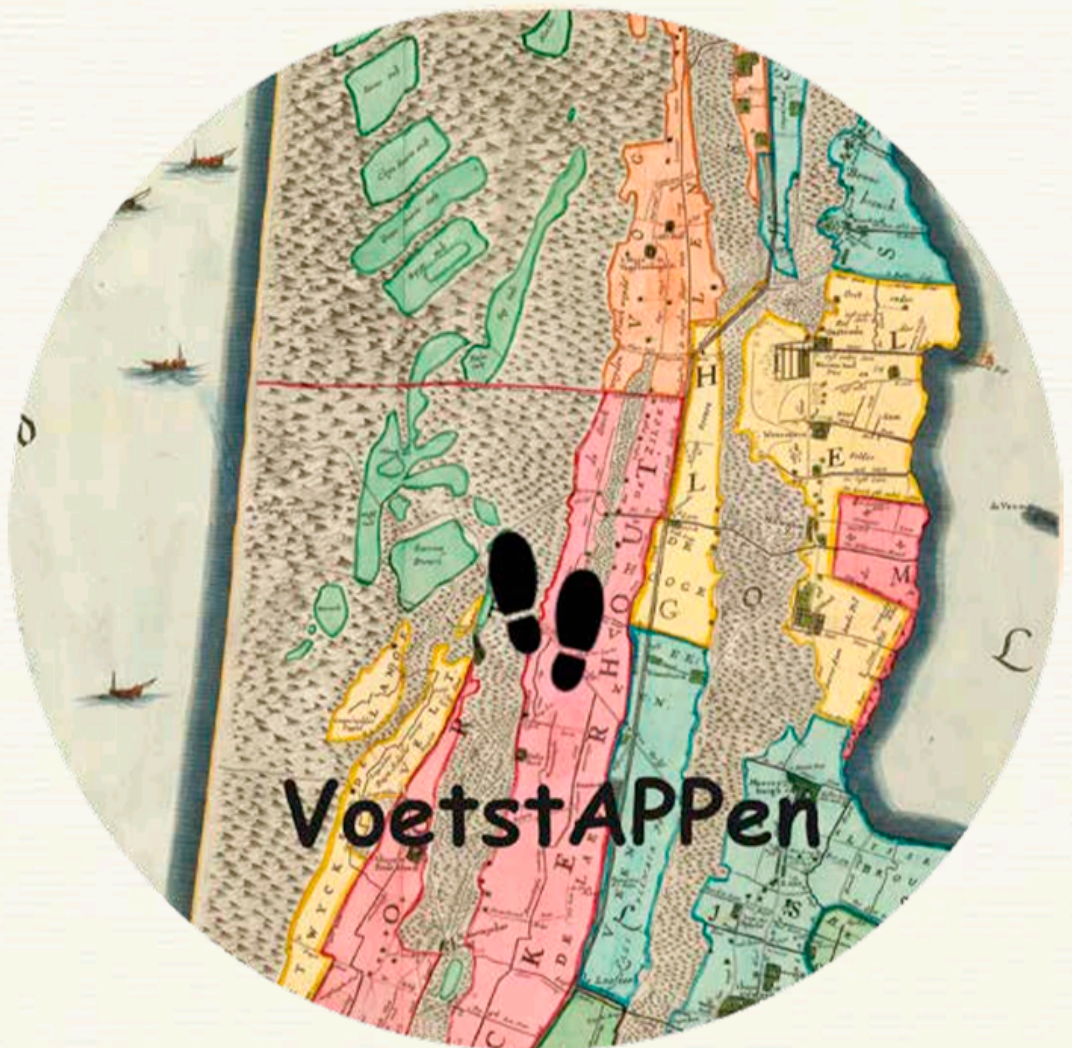

Op verzoek van De Hillegommer schrijft Jacolien van der Valk elke twee weken een column in de krant onder de titel 'Sporen van vroeger'. De eerste column verscheen op 3 september 2013. Eind 2019 verscheen nummer 150 in de krant. De onderwerpen zijn zeer divers; de ene keer gaat het over iets heel ouds, een andere keer over de recentere geschiedenis, met een bruggetje naar het heden. Maar altijd gaat het over een onderwerp dat Hillegom en de Hillegommers aangaat. Alle columns zijn te lezen op de website van de Vrienden onder kopje Publicaties.

In 2020 bestaat Stichting Vrienden van Oud Hillegom 30 jaar en ter gelegenheid van dit jubileum hebben de Vrienden van Oud Hillegom een selectie van 60 columns gebundeld in een boek onder de titel 'Verhalen uit Hillegom'. Het boek is vanaf 7 maart 2020 te koop bij de Vrienden van Oud Hillegom op Kwekerij Veelzorg aan de Stationsweg 131 en bij The ReadShop aan de Hoofdstraat. (20)

VoetstAPPen is een app voor de mobiele telefoon waarmee historische wandelingen door het dorp kunnen worden gemaakt, via routes of op eigen initiatief. De eerste route die in het voorjaar van 2020 is gelanceerd, is een wandeling die begint bij het station en loopt door de Stationsweg, Sixlaan en de Hoofdstraat naar 't Hof. Onderweg worden over verschillende historische bezienswaardigheden korte verhaaltjes verteld en op het scherm getoond. De app is gratis te downloaden en te gebruiken. VoetstAPPen is ontwikkeld binnen Stichting Vrienden van Oud Hillegom en kwam tot stand dankzij financiële steun van Fonds1818 en de gemeente Hillegom. Later in het voorjaar van 2020 wordt in opdracht van de gemeente Hillegom een Kunstroute op de app geplaatst die langs kunst in de openbare ruimte leidt. (01)

Word donateur

*Draagt u de geschiedenis van Hillegom een warm hart toe?
Helpt u ons dan om nieuwe herinneringen aan Hillegom te maken.
Word donateur van Stichting Vrienden van Oud Hillegom!
www.vriendenvanoudhillegom.nl*

Nawoord

Aan alle goede dingen komt een eind... Het was een plezier om dit historische stickeralbum samen te stellen. Bij dit soort projecten blijkt maar weer eens hoezeer de Vrienden-vrijwilligers betrokken zijn bij de lokale geschiedenis. Hulp werd van allerlei kanten aangeboden, waar gretig gebruik van werd gemaakt, want het is nog een hele klus om foto's op te zoeken en te selecteren, nadat de hoofdstukkenstructuur was ingedeeld. Gezellige middagen bracht ik door met Hans Lommerse, An Sidermans, Alphons Maas en Harry Prins om te gaan schatgraven in het Vrienden-archief.

Vervolgens moesten de foto's technisch bewerkt worden zodat de beelden geschikt zijn om als sticker of achtergrondafbeelding te gebruiken. Gelukkig stond Harry Prins ons bij met zijn scherpe blik voor kwaliteit en zijn toverkunsten voor beeldbewerking, want sommige foto's waren oud en niet zomaar album-waardig.

Niet iedere verzamelaar is bekend met alle afbeeldingen in dit album en dus moesten er fotobijschriften komen: deze zijn door Jan Zeilemaker verzorgd. Joost Heidekamp van uitgever Retrospect Boekproducties heeft de preproductie verzorgd en mijn ontwerpen voor omslagen en binnenkant vertaald naar een prachtige vormgeving. Serdar Tolenaar tenslotte, heeft zich met zijn enthousiasme en gretigheid om de Hillegomse herinneringen zichtbaar te maken, een geweldige supporter van onze inspanningen getoond. Het is een album geworden om trots op te zijn.

Vanaf deze plek hartelijk dank voor ieders bijdrage!

Jacolien van der Valk
Projectleider Historisch Stickeralbum

De aftrap van dit project was bij PLUS Tolenaar in de winkel. v.l.n.r. Hans Lommerse, Jacolien van der Valk en Serdar Tolenaar (29)

Foto achterzijde omslag:
het clubhuis van de Vrienden op Kwekerij Veelzorg (04)".

Verantwoording van de beelden; rechthebbenden c.q. fotografen

01 Archief Stichting Vrienden van Oud Hillegom	11 Hoogheemraadschap van Rijnland	21 Noord-Hollands Archief
02 Collectie Six	12 Kees Warmerdam / SVvOH	22 Collectie Van Dooren
03 Harry Prins / SVvOH	13 Collectie Henk Huurneman	23 Collectie Wierda
04 Jacolien van der Valk / SVvOH	14 Collectie Piet Maat	24 Collectie Paul Letschert
05 Collectie Tony Whelan	15 Adrie Kapiteijn / SVvOH	25 Collectie Henk van Dijk
06 Collectie Léon van Dijk	16 Foto Lans / SVvOH	26 Collectie Wilbert Koops
07 Collectie Owen O'Neill	17 Collectie Annelies Sleper	27 Collectie Marca Bultink
08 Collectie Robin Young	18 Collectie Familie Van Dam	28 Collectie An Sidermans
09 Collectie Joris van Rooden	19 Alphons Maas / SVvOH	29 Peter van Doorne / SVvOH
10 Foto Renate Jansen	20 Jan Zeilemaker / SVvOH	

Van herinneringen delen word je rijker

In het noordelijkste puntje van de provincie Zuid-Holland ligt Hillegom. Omzoomd door oerduin, geestgronden, veenweide, polders en vaarwater biedt het dorp een thuis aan bijna 22.000 inwoners. Een eeuwenoud dorp met een historisch centrum waar het mogelijk is om vanaf één punt maar liefst 8 monumenten te zien.

Hillegom is in de laatste vijftig, zestig jaar sterk gegroeid. Toch zijn er nog plekken in het dorp die iets laten zien van de rijke geschiedenis van Hillegom en die een beeld geven van de mensen die hier hebben gewoond en gewerkt. Niet alleen in de voorbije eeuwen, maar ook in de laatste decennia is veel veranderd. Dat valt pas echt op, wanneer je foto's van vroeger bekijkt. Het begrip 'vroeger' is voor iedereen anders en de herinneringen aan een dorp verschillen dan ook per persoon.

Supermarkt PLUS Tolenaar nam het initiatief om een historisch stickeralbum over Hillegom uit te brengen – een plaatjesboek waarvoor stickers kunnen worden gespaard die kunnen worden ingeplakt. Vrijwilligers van Stichting Vrienden van Oud Hillegom hebben vervolgens beelden uit hun rijke archief verzameld en dit boek samengesteld. Oudere en jongere Hillegommers zullen met dit boek herinneringen kunnen ophalen. Het sparen van de stickers leidt hopelijk tot het delen van die herinneringen en het koesteren ervan.